

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA USPEŠNOSTI POSLOVANJA
GRADBENEGA PODJETJA Z RAZKRIVANJEM
TIH REZERV IN SKRITIH IZGUB**

Ljubljana, junij 2002

SAŠA KOMAN

IZJAVA

Študent/ka Saša Koman izjavljam, da sem avtor/ica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom mag. Damirja Cibica in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 10.06.2002

Podpis: Saša Koman L.R.

KAZALO

UVOD.....	1
1. ANALIZA IZKAZA USPEHA.....	2
1.1. POJMOVANJE ANALIZE POSLOVANJA.....	2
1.2. POJMOVANJE POSLOVNEGA USPEHA.....	2
1.3. ANALIZA IZKAZANEGA DOBIČKA.....	3
1.4. ANALIZA PRIHODKOV.....	4
1.4.1. <i>Analiza prihodkov poslovanja</i>	5
1.4.2. <i>Analiza prihodkov financiranja</i>	6
1.4.3. <i>Analiza izrednih prihodkov</i>	7
1.5. ANALIZA ODHODKOV.....	7
1.5.1. <i>Analiza odhodkov poslovanja</i>	8
1.5.2. <i>Analiza odhodkov financiranja</i>	12
1.5.3. <i>Analiza izrednih odhodkov</i>	13
1.6. ANALIZA IZKAZANE EKONOMIČNOSTI.....	14
2. ANALIZA BILANCE STANJA.....	15
2.1. ANALIZA SREDSTEV.....	15
2.1.1. <i>Analiza gibljivosti sredstev</i>	16
2.1.2. <i>Analiza stalnih sredstev</i>	16
2.1.3. <i>Analiza gibljivih sredstev</i>	19
2.2. ANALIZA OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV.....	25
2.2.1. <i>Analiza stanja financiranja</i>	26
2.2.2. <i>Analiza kapitalske pokritosti sredstev</i>	28
2.3. ANALIZA PLAČILNE SPOSOBNOSTI.....	28
3. ANALIZA IZKAZANE USPEŠNOSTI POSLOVANJA.....	31
3.1. POJMOVANJE USPEŠNOSTI POSLOVANJA.....	31
3.2. ANALIZA IZKAZANE USPEŠNOSTI POSLOVANJA.....	32
4. ANALIZA DEJANSKEGA USPEHA IN USPEŠNOSTI.....	33
4.1. RAZLOGI ZA ODPSTOPANJE IZKAZANEGA USPEHA OD DEJANSKEGA.....	33
4.2. ANALIZA DEJANSKEGA USPEHA POSLOVANJA.....	34
4.2.1. <i>Optimističen pogled na poslovanje podjetja (tihe rezerve)</i>	35
4.2.2. <i>Pesimističen pogled na poslovanje podjetja (skrite izgube)</i>	36
4.2.3. <i>Realen pogled na poslovanje podjetja (tihe rezerve in skrite izgube)</i>	37
4.3. ANALIZA DEJANSKE EKONOMIČNOSTI.....	37
4.4. ANALIZA DEJANSKE USPEŠNOSTI.....	38
SKLEP.....	39
LITERATURA.....	42
VIRI.....	43

UVOD

Z rastočo samostojnostjo podjetij, hitro se spreminjajočim okoljem v katerem podjetje posluje, zaostrenimi konkurenčnimi razmerami in večjo ozaveščenostjo porabnikov, je postalo poznavanje predmetov, o katerih odločamo, kakor so poslovanje podjetja, njegova organizacija in podobno, ključnega pomena za ustrezno odločanje in za uspešnost poslovanja. Podjetja se morajo odzivati hitro in pravilno, da lahko preživijo. Za hitre in pravilne reakcije pa so potrebne odločitve, ki so tem boljše, kolikor kvalitetnejše so informacije, na katerih odločitve temeljijo. Kakovostne informacije je mogoče dobiti samo s poglobljenimi in sistematičnimi analizami, ki omogočajo spoznavanje podjetja in tudi okolja, v katerem posluje.

Analiziranje poslovanja je proces spoznavanja, proučevanja, primerjanja in na tej podlagi ugotavljanja dejstev ter podatkov o poslovanju konkretnega podjetja, da bi izsledki analiziranja lahko služili kot možna podlaga in pomoč pri sprejemanju odločitev, ki vodijo k doseganju cilja podjetja (Odar, 1999, str. 9).

Odločanje se vedno nanaša na nek predmet, na katerega poskušamo vplivati, da bi imeli od njega neko korist. Poznavanje predmeta in dejavnikov, ki nanj vplivajo, je za smotrno odločanje nujno. **Predmet analize**, ki jo bom izdelala v okviru diplomske naloge, je poslovanje enega od največjih slovenskih gradbenih podjetij v letih 1999, 2000 in 2001. To gradbeno podjetje zaradi varovanja podatkov, ki so njihova poslovna tajnost, ne želi biti imenovano, zato ga v nadaljevanju besedila imenujem kar gradbeno podjetje. **Namen analize** poslovanja nam odgovarja na vprašanje "Zakaj?". Zakaj delamo analizo poslovanja? Tako je temeljni namen analize zlasti povečati uspešnost poslovanja proučevanega gradbenega podjetja. **Cilj analize** pa nam odgovarja na vprašanje "Kaj?". Kaj bomo v analizi proučevali? Cilj analize poslovanja proučevanega gradbenega podjetja je torej spoznati tista dejstva o poslovanju tega podjetja, ki bistveno vplivajo na uspešnost poslovanja, na obseg, strukturo in dinamiko posameznih delov poslovanja. Pri tem v diplomskem delu analiziram predvsem uspeh poslovanja, sredstva in obveznosti do virov sredstev v letih 1999, 2000 in 2001, ne da bi se ob tem spuščala v analize posameznih poslovnih funkcij ali analize posameznih odvisnih podjetij.

Slaba opredelitev predmeta analize, njenega namena in slaba določitev cilja ali rezultata analize imajo za posledico nepoznavanje ali slabo poznavanje predmeta analize, s tem pa slabe odločitve in nizko uspešnost poslovanja; uporabnik svoje odločitve ne podpira z ustreznimi informacijami in spoznanji. Zato so poznavanje predmeta, namena in cilja analize še kako pomembni (Rozman, 1995, str. 53).

Osnovni **vir podatkov** za analizo v tem diplomskem delu so bilance stanja, izkazi uspeha in druga poročila gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Pri analiziranju lahko uporabljamo dva pristopa. Po enem pojasnjujemo razlike med pojavi, zlasti med uresničeni in predračunani (analiza odmikov), po drugem pa pojasnjujemo razmerja med primerljivimi pojavi (analiza kazalnikov). Zbrane podatke v svoji diplomski nalogi obdelujem s kazalniki, kakor so indeksi, koeficienti in stopnje udeležbe, pa tudi z odmiki. Pred tem sem morala bilančne podatke zaradi inflacijskih razmer prevrednotiti na isto vrednost denarne enote. Vrednostno izražene podatke iz leta

1999 in 2000 izražam v cenah iz leta 2001 in tako postanejo med seboj tudi realno primerljivi. To prikazujem v prilogah diplomskega dela, v samem delu pa uporabljam le prevrednotene podatke. Za podatke iz bilance stanja in izkaza uspeha sem uporabila indeks cen življenjskih potrebščin, in sicer za leto 1999 $I_{\text{jan.-dec.99/jan.-dec.01}}=84,7$, za podatke iz leta 2000 pa $I_{\text{jan.-dec.00/jan.-dec.01}}=92,2$ (SURS, 2002).

Analizo pričujem z **analizo izkaza uspeha**, torej z ugotavljanjem uspeha poslovanja. Pri ugotavljanju uspeha poslovanja najprej analiziram izkazani dobiček, nato opravi analizam prihodkov in odhodkov in nazadnje še analizo izkazane ekonomičnosti. V drugem poglavju se posvečam **analizi bilance stanja**. Analizo bilance stanja razdelim na tri večje dele in sicer na analizo sredstev podjetja, analizo obveznosti do virov sredstev in analizo plačilne sposobnosti. V tretjem poglavju sledi **analizo izkazane uspešnosti** poslovanja gradbenega podjetja. Analiza v prvih treh poglavjih temelji izključno na podatkih iz računovodskih izkazov, vendar pa ti ne odsevajo vedno dejanskega poslovanja. Na odklone računovodsko izkazanega poslovnega uspeha od dejanskega uspeha gospodarske družbe v veliki meri vpliva ustvarjanje tihih rezerv in skritih izgub. V četrtem poglavju zato skušam zagotoviti vpogled v **dejanski uspeh in uspešnost** poslovanja gradbenega podjetja v letu 2000 z razkrivanjem **tihih rezerv in skritih izgub**. Diplomsko delo končujem s povzetkom nekaterih ključnih ugotovitev, ki temeljijo na opravljeni analizi.

1. ANALIZA IZKAZA USPEHA

1.1. Pojmovanje analize poslovanja

V našem prostoru je še najbolj uveljavljena Lipovčeva opredelitev analize poslovanja. Pojmuje jo kot proces spoznavanja poslovanja konkretnega podjetja kot priprava za odločanje v podjetju ali organizacijskih enotah o izboljšanju uspešnosti poslovanja s stališča uporabnika analize.

Analiza poslovanja torej skuša podobno kot "controlling" ali "benchmarking" izboljševati uspešnost poslovanja podjetij. V svojem uporabnem poslanstvu se ukvarja z iskanjem problemskih situacij in opredeljevanjem poslovnih problemov, katerih reševanje naj bi izboljševalo uspešnost poslovanja (Pučko, 1995, str. 36). Cilj analize poslovanja je spoznati ustreznost ali neustreznost poslovnega izida glede na dane okoliščine, namen pa dobiti podlago za izboljšanje poslovnega izida (Rozman, 1995, str. 53).

1.2. Pojmovanje poslovnega uspeha

Temeljni smisel obstoja in poslovanja podjetja je ustvarjanje poslovnega uspeha. V zvezi s tem ni posebne dileme. Dilema pa se pojavi, brž ko želimo ta poslovni uspeh konkretizirati. Vprašanje je, ali nam poslovni uspeh izraža ustvarjeni dobiček, ali kosmati, ali čisti dobiček, ali gre za dobiček, ustvarjen v kratkem roku, ali za dolgoročno ustvarjeni dobiček (Pučko, 2001, str. 142).

Dobiček je po Slovenskih računovodskih standardih (SRS 19.1) temeljni poslovni izid podjetja, opredeljen kot presežek prihodkov nad odhodki. Ta kazalnik izražamo v absolutni vrednosti, kadar pa je izražen relativno (npr. v primerjavi z vloženimi sredstvi), govorimo o kazalniku donosnosti.

Dejanski ekonomski uspeh poslovanja podjetja je praviloma drugačen od računovodsko ugotovljenega. Za to so številni razlogi, vendar so praktično vsi posledica dejstva, da se dobiček ugotavlja za poslovno obdobje, ki je krajše od celotne življenjske dobe podjetja. Iz povedanega izhaja, da še ni razloga za zadovoljstvo, če je v izkazu uspeha podjetja prikazan dobiček, dokler nista ustrezno kritično analizirana tako njegov izvor, kakor tudi njegova relativna višina.

1.3. Analiza izkazanega dobička

Poslovni izid je med najpomembnejšimi ekonomskimi kategorijami, s katerimi merimo uspešnost poslovanja podjetij. Doseganje ustreznega poslovnega izida je tudi najpomembnejši razlog za obstoj podjetij, ki imajo za cilj ustvarjanje dobička, in je pomemben dejavnik vrednosti podjetja in njegove solventnosti. Kadar govorimo o poslovnem izidu, ponavadi mislimo na dobiček ali izgubo. Dobiček je razlika med vsemi prihodki in vsemi odhodki, ki se pojavijo v proučevanem obdobju, če so seveda prvi večji. Dobiček je torej pozitiven poslovni izid in kot takšen nasprotje izgubi, ki je negativen poslovni izid (Turk, Melavc, 1994, str. 82).

V poslovnem izidu se odražajo vsi poslovni dogodki poslovnega sistema in vse pravilnosti ali nepravilnosti njihovega izkazovanja. Poleg tega pa ponavadi združuje interese vseh, ki so kakor koli povezani s podjetjem. To so lastniki kapitala, zaposleni, država, kupci, dobavitelji, dajalci ali jemalci kreditov in posojil.

Če pri analizi dobička izhajam iz istih kriterijev za njegovo členitev kakor pri analizi prihodkov in odhodkov, lahko govorimo o dobičku iz poslovanja, dobičku iz financiranja, o izrednem dobičku ter o celotnem dobičku.

Tabela 1: Prikaz obsega in dinamike izkazanega dobička (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999	Leto 2000	Leto 2001	I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	Vred.	Vred.		
1. Poslovni prihodki	42.441.720	44.911.513	30.348.470	105,8	67,5
2. Poslovni odhodki	41.049.192	43.875.622	32.226.330	106,8	73,4
3. Prihodki od financiranja	934.544	1.794.612	2.456.930	192,0	136,9
4. Odhodki od financiranja	2.329.611	2.817.178	3.654.850	120,9	129,7
5. Izredni prihodki	1.074.844	1.123.672	4.356.946	104,5	387,7
6. Izredni odhodki	977.918	738.046	1.108.714	75,4	150,2
7. Dobiček iz poslovanja (1-2)	1.392.528	1.035.891	-1.877.860	74,3	-
8. Dobiček iz financiranja (3-4)	-1.395.067	-1.022.566	-1.197.920	-	-
9. Izredni dobiček (5-6)	96.926	385.626	3.248.232	397,8	842,3
10. Celotni dobiček(7+8+9)	94.387	398.951	172.452	422,6	43,2

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Podjetje je v vseh proučevanih obdobjih izkazovalo pozitiven poslovni izid, v letu 2000 je bil glede na leto poprej kar dobrih 4-krat večji, v letu 2001 pa se je glede na leto 2000 zmanjšal za slabih 57 %. V letu 2000 je na povečanje poslovnega izida vplivalo predvsem zmanjšanje izgube iz financiranja in povečanje izrednega dobička, v letu 2001 pa je na zmanjšanje poslovnega izida vplivala predvsem velika izguba iz poslovanja.

Gradbeno podjetje je leta 1999 izkazovalo 1,392 milijarde SIT dobička iz poslovanja, kar je za dobrih 356 milijonov SIT več kakor v naslednjem letu in 3,270 milijarde SIT več kakor v letu 2001. V letu 2001 je podjetje **na ravni poslovanja zabeležilo veliko izgubo**. To ni prav nič spodbudno, saj velja: čim večji je delež dobička iz poslovanja v celotnem dobičku, tem večja je verjetnost, da bo tudi v prihodnosti poslovni izid nastajal znotraj redne dejavnosti podjetja.

Zaskrbljujoče je tudi, da je podjetje v vseh proučevanih obdobjih izkazovalo **izgubo iz financiranja**, ki pa se je leta 2000 glede na prejšnje leto zmanjšala za dobrih 372 milijonov SIT, kar je tudi glavni razlog za povečanje celotnega dobička tega podjetja, vendar se je izguba leta 2001 zopet povečala za 175 milijonov SIT glede na predhodno leto.

Za zdravo podjetje je značilno, da največ dobička dosega v poslovni in finančni dejavnosti, manj pa v izredni dejavnosti, zato lahko zapišem, da je zdravje proučevanega gradbenega podjetja precej načeto. Podjetje je namreč leta 2001 doseglo celotni dobiček le po zaslugi izrednega dobička, ker je imelo na ravni poslovanja in na ravni financiranja izgubo.

1.4. Analiza prihodkov

Prihodki so nasprotje odhodkom in skupaj z njimi oblikujejo poslovni izid v določenem obračunskem obdobju. Opredeljeni so s prodajno vrednostjo prodanih količin, zajemajo pa tudi nekatere izredne postavke, ki prav tako povečujejo poslovni izid. Slovenski računovodski standardi poznajo tri skupine prihodkov, in sicer prihodke od poslovanja, prihodke od financiranja in izredne prihodke. Z analizo želim spoznati ugodnost prihodkov. V tej zvezi jih presojam z vidika sestave, obsega in dinamike.

Tabela 2: Prikaz obsega, strukture in dinamike prihodkov (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999	Leto 2000	Leto 2001	I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	Vred.	Vred.		
Poslovni prihodki	42.441.720	44.911.513	30.348.470	105,8	67,5
Prihodki od financiranja	934.544	1.794.612	2.456.930	192,0	136,9
Izredni prihodki	1.074.844	1.123.672	4.356.946	104,5	387,7
Celotni prihodki	44.451.108	47.829.797	37.162.346	107,6	77,6

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Iz tabele je razvidno, da so se prihodki proučevanega podjetja leta 2000 glede na leto poprej povečali za dobrih 7 %, leta 2001 pa so se glede na leto poprej zmanjšali za slabih 23 %. Večinski delež v proučevanem obdobju so predstavljali prihodki poslovanja, kar je razumljivo, saj gre za proizvodno podjetje. Vzrok zmanjšanja celotnih prihodkov v letu 2001 je posledica **zmanjšanja poslovnih prihodkov**, saj so se prihodki od financiranja in izredni prihodki v omenjenem letu celo povečali.

1.4.1. Analiza prihodkov poslovanja

Prihodki od poslovanja gospodarske družbe sestavljajo prodajne vrednosti prodanih proizvodov oziroma trgovskega blaga in materiala ter opravljenih storitev v obračunskem

obdobju (razen prihodkov od financiranja na tej podlagi), če je realno pričakovati, da bodo plačane.

Tabela 3: Prikaz obsega in strukture prihodkov poslovanja (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001	
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%
Čisti prihodki iz prodaje	41.670.344	98,1	44.427.020	98,921	30.104.355	99,196
1. Čisti prihodki iz prodaje na domačem trgu	41.662.444	98,1	44.359.015	98,8	28.995.074	95,5
Čisti prihodki iz prodaje podjetij v skupini	702.248	1,6	592.474	1,3	534.376	1,7
Čisti prihodki iz prodaje drugih	40.960.196	96,5	43.766.540	97,4	28.460.698	93,8
2. Čisti prihodki iz prodaje na tujem trgu	7.900	0,02	68.005	0,2	1.109.281	3,6
Čisti prihodki iz prodaje podjetij v skupini	0	0,0	62.534	0,1	0	0,0
Čisti prihodki iz prodaje drugih	7.900	0,02	5.471	0,01	1.109.281	3,6
Vrednost usredstvenih lastnih proizvodov in storitev	656.630	1,5	372.014	0,8	36.109	0,1
Drugi prihodki od poslovanja	114.746	0,2	112.479	0,2	208.006	0,7
Skupaj prihodki od poslovanja	42.441.720	100,0	44.911.513	100,0	30.348.470	100,0

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Podjetje deli v izkazu uspeha prihodke od poslovanja na čiste prihodke iz prodaje na domačem in tujem trgu, na vrednost usredstvenih lastnih proizvodov in storitev ter na druge prihodke od poslovanja. Pri tem prihodke od poslovanja iz razmerij z odvisnimi podjetji izkazuje ločeno, ker se za njih sestavlja skupinski (konsolidirani) izkaz uspeha.

Tabela 4: Prikaz dinamike in odmikov v prihodkih poslovanja (v 000 SIT in v %)

Postavka	I _{00/99}	Odmik 00/99		I _{01/00}	Odmik 01/00	
		Vred.	%		Vred.	%
Čisti prihodki iz prodaje	106,6	2.756.676	111,6	67,7	-14.322.665	98,3
1. Čisti prihodki iz prodaje na domačem trgu	106,5	2.696.571	109,2	65,4	-15.363.941	105,5
Čisti prihodki iz prodaje podjetij v skupini	84,4	-109.774	-4,4	90,2	-58.098	0,4
Čisti prihodki iz prodaje drugih	106,9	2.806.344	113,6	65,0	-15.305.842	105,1
2. Čisti prihodki iz prodaje na tujem trgu	860,8	60.105	2,4	1.631,2	1.041.276	-7,2
Čisti prihodki iz prodaje podjetij v skupini	–	62.534	2,5	–	-62.534	0,4
Čisti prihodki iz prodaje drugih	69,3	-2.429	-0,1	20.275,6	1.103.810	-7,6
Vrednost usredstvenih lastnih proizvodov in storitev	56,6	-284.616	-11,5	9,7	-335.905	2,3
Drugi prihodki od poslovanja	98,0	-2.267	-0,1	184,9	95.527	-0,7
Skupaj prihodki od poslovanja	105,8	2.469.793	100,0	67,5	-14.563.043	100,0

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

V vseh treh proučevanih letih so čisti prihodki iz prodaje predstavljali približno 99 % prihodkov od poslovanja gradbenega podjetja. Od tega jih je podjetje doseglo večino s prodajo na domačem trgu, le v letu 2001 se delež prodaje na tujem trgu poveča na slabe 4

% in delež, ki odpade na domači trg, se zmanjša za dobre 3 %. Za leto 2001 lahko torej rečemo, da se je razmerje med prodajo doma in prodajo v tujini glede na leto poprej nekoliko izboljšalo v korist prodaje na tujih trgih. Pri tem je zlasti pomembno, da so povečani prihodki od prodaje na tujih trgih delno nadomestili **izpad prodaje na domačem trgu**, kar je preprečilo še večje zmanjšanje prihodkov iz poslovanja.

1.4.2. Analiza prihodkov financiranja

Ti prihodki so povezani predvsem s finančnimi naložbami danega poslovnega sistema (Turk, Melavc, 1994, str. 77).

Prihodke financiranja v grobem delimo na prihodke na podlagi deležev iz dobička, prihodke iz obresti in druge prihodke iz financiranja. V proučevanem gradbenem podjetju jih razdelijo podobno kakor prihodke poslovanja na del, ki izhaja iz razmerij podjetij v skupini, in na del, ki izhaja iz razmerij do drugih podjetij.

Tabela 5: Prikaz obsega in strukture prihodkov financiranja (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001	
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%
1. Prihodki na podlagi deležev iz dobička	227.913	24,4	293.655	16,4	127.437	5,2
Prihodki na podlagi deležev iz dobička podjetij v skupini	209.533	22,4	260.410	14,5	73.707	3,0
Prihodki na podlagi deležev iz dobička drugih podjetij	18.380	1,9	33.245	1,8	53.730	2,2
2. Prihodki iz obresti in drugi prihodki iz financiranja	706.631	75,6	1.500.957	83,6	2.329.493	94,8
< podjetij v skupini	341.295	36,5	493.434	27,5	255.695	10,4
< drugih podjetij	317.393	33,9	340.016	18,9	377.300	15,4
Pozitivne tečajne razlike	0	0,0	660.457	36,8	1.692.357	68,9
Drugi prihodki od financiranja	47.943	5,1	7.049	0,4	4.140	0,2
Revalorizacijski presežek	0	0,0	1	0,0	0	0,0
3. Prihodki od financiranja skupaj	934.544	100,0	1.794.612	100,0	2.456.930	100,0

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Prihodki financiranja gradbenega podjetja so se v proučevanih letih povečevali. Leta 2000 so se glede na predhodno leto povečali za 92 % in leta 2001 za dobrih 36 % glede na predhodno leto. Nekoliko se je spremenila tudi njihova struktura. Delež prihodkov na podlagi deležev iz dobička se je v proučevanem obdobju precej zmanjšal, nasprotno pa se je delež prihodkov iz obresti in drugih prihodkov od financiranja povečal na slabih 95 %, kar gre pripisati predvsem **povečanju pozitivnih tečajnih razlik** za 1,692 milijarde SIT od leta 1999 do konca leta 2001.

Kakor je razvidno iz tabele, je podjetje večino prihodkov na podlagi udeležb v letih 1999 in 2000 doseglo z vlaganji v odvisna podjetja, leta 2001 pa so se vlaganja občutno zmanjšala za dobrih 71 % glede na predhodno leto. To seveda pomeni, da so nekatera **odvisna podjetja v letu 2001 poslovala slabše** kakor leta poprej.

Tabela 6: Prikaz dinamike in odmikov v prihodkih financiranja (v 000SIT in v %)

Postavka	I _{00/99}	Odmik 00/99		I _{01/00}	Odmik 01/00	
		Vred.	%		Vred.	%
1. Prihodki na podlagi deležev iz dobička	128,8	65.742	7,6	43,4	-166.218	-25,1
Prihodki na podlagi deležev iz dobička podjetij v skupini	124,3	50.877	5,9	28,3	-186.703	-28,2
Prihodki na podlagi deležev iz dobička drugih podjetij	180,9	14.865	1,7	161,6	20.485	3,1
2. Prihodki iz obresti in drugi prihodki iz financiranja	212,4	794.326	92,4	155,2	828.536	125,1
< podjetij v skupini	144,6	152.139	17,7	51,8	-237.739	-35,9
< drugih podjetij	107,1	22.623	2,6	110,9	37.284	5,6
Pozitivne tečajne razlike	–	660.457	76,8	256,2	1.031.900	155,8
Drugi prihodki od financiranja	14,7	-40.894	-4,8	58,7	-2.909	-0,4
Revalorizacijski presežek	–	1	0,0	–	-1	0,0
3. Prihodki od financiranja skupaj	192,0	860.068	100,0	136,9	662.318	100,0

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

1.4.3. Analiza izrednih prihodkov

Izredne prihodke sestavljajo neobičajne postavke in tiste iz preteklih obračunskih obdobj, ki povečujejo celotni poslovni izid nad tistim, ki izhaja iz rednega delovanja podjetja (Koletnik, Kokotec-Novak, 1994, str. 318).

Tabela 7: Prikaz obsega, strukture in dinamike izrednih prihodkov (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Izredni prihodki	1.074.844	100,0	1.123.672	100,0	4.356.946	100,0	104,5	387,7

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Kakor vidimo iz tabele, se izredni prihodki proučevanega gradbenega podjetja od leta 1999 do leta 2000 niso veliko spremenili, leta 2000 so se glede na predhodno leto povečali le za nekaj več kakor 4 %. Leta 2001 so se glede na predhodno leto povečali kar za dobrih 287 % in zavzeli vrednost 4,356 milijarde SIT, kar je za dobrih 3,233 milijarde več kakor v letu poprej. Kot sem navedla že pod točko 1.3., je podjetje v tem letu doseglo celotni dobiček le na podlagi izrednega dobička.

1.5. Analiza odhodkov

Odhodki so nasprotje prihodkov in z njimi oblikujemo poslovni izid v določenem obračunskem obdobju. Nanašajo se na prodane količine, s katerimi so pridobljeni prihodki, zajemajo pa tudi nekatere druge postavke zunaj stroškov in nabavnih vrednosti, ki prav tako zmanjšujejo poslovni izid (Turk, Melavc, 1994, str. 61). Odhodke delimo na redne, ki jih naprej razčlenimo na odhodke iz poslovanja in odhodke od financiranja, in izredne odhodke.

Tabela 8: Prikaz obsega, strukture in dinamike odhodkov (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Odhodki od poslovanja	41.049.192	92,5	43.875.622	92,5	32.226.330	87,1	106,9	73,4
Odhodki od financiranja	2.329.611	5,3	2.817.178	5,9	3.654.850	9,9	120,9	129,7
Izredni odhodki	977.918	2,2	738.046	1,6	1.108.714	3,0	75,5	150,2
Odhodki skupaj	44.356.721	100,0	47.430.846	100,0	36.989.894	100,0	106,9	78,0

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

V letu 2000 je glede na predhodno leto prišlo do spremembe v vrednosti odhodkov, medtem ko je struktura ostala približno enaka. Glede na leto 1999 so se celotni odhodki podjetja povečali za slabih 7 %, kar je za 0,7 odstotne točke manj od povečanja celotnih prihodkov. Njihova najnižja vrednost je leta 2001 znašala 36,989 milijarde SIT, to je za 22 % manj kakor leta 2000. K zmanjšanju celotnih odhodkov je v največji meri prispeval **upad odhodkov poslovanja**, ki predstavljajo tudi največji delež v celotnih odhodkih. Odhodki od financiranja so se iz leta v leto povečevali in zavzeli tudi večji delež v celotnih odhodkih. Leta 2001 se je njihova vrednost glede na predhodno leto povečala za slabih 30 %, njihov delež pa je predstavljal skoraj 10 % vrednosti celotnih odhodkov. Izredni odhodki so se leta 2000 zmanjšali za dobrih 24 % glede na predhodno leto, nato pa so se leta 2001 zopet povečali za 50 % glede na njihovo vrednost v letu 2000. Vendar njihovo povečanje ni imelo prevelikega vpliva na spremembo celotnih odhodkov, saj so predstavljali zelo majhen delež odhodkov v podjetju.

Zmanjšanje odhodkov v podjetju pozitivno vpliva na uspešnost podjetja, vendar smo prej pri analizi prihodkov ugotovili, da so se tudi ti zmanjšali, tako da je zmanjšanje prihodkov in odhodkov logična posledica **zmanjšanja obsega poslovanja**.

1.5.1. Analiza odhodkov poslovanja

Odhodki poslovanja so poslovni stroški, nastali v obračunskem obdobju, popravljeni za spremembo stroškov, ki se zadržujejo v zalogah nedokončane proizvodnje in gotovih proizvodov oziroma storitev (Turk et al., 1999, str. 173).

K tej tabeli moram najprej dati pojasnilo. Izkaz uspeha proučevanega gradbenega podjetja je sestavljen tako, da med druge odhodke poslovanja (v širšem smislu)* uvršča tudi spremembo vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje. V nekaterih primerih **povečanje zalog presega vsoto drugih odhodkov poslovanja** v ožjem smislu, zato je izkazana vrednost drugih odhodkov negativna.

Iz tabele je razvidno, da je bilo povečanje odhodkov poslovanja proučevanega podjetja v letu 2000 glede na leto poprej predvsem posledica povečanja stroškov blaga, materiala in storitev, ki predstavljajo tudi največji delež v celotnih odhodkih poslovanja, ta znaša dobrih 80 %.

Tabela 9: Prikaz obsega, strukture in dinamike odhodkov poslovanja
(v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Stroški blaga materiala in storitev	33.485.453	81,6	35.445.520	80,8	23.868.814	74,1	105,8	67,3
Stroški dela	6.308.204	15,4	7.115.904	16,2	6.439.346	19,9	112,8	90,5
Amortizacija	1.039.484	2,5	1.301.060	2,9	1.259.163	3,9	125,2	96,8
Odpisi obratnih sredstev	471.711	1,1	42.370	0,1	232.265	0,7	8,9	548,2
Drugi odhodki poslovanja*	-255.660	-0,6	-29.232	-0,1	426.742	1,3	–	–
Skupaj odhodki poslovanja	41.049.192	100,0	43.875.622	100,0	32.226.330	100,0	106,9	73,4

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Leta 2001 so se odhodki poslovanja proučevanega podjetja glede na predhodno leto zmanjšali za dobrih 26 %, kar je spet predvsem posledica zmanjšanja stroškov blaga, materiala in storitev. V letu 2001 se je občutno spremenila tudi struktura odhodkov poslovanja. Glede na predhodna leta se je zmanjšal delež stroškov blaga, materiala in storitev, povečali pa so se deleži stroškov dela, amortizacije in drugih odhodkov poslovanja (predvsem zaradi zmanjšanja zalog).

Tabela 10: Prikaz odmkov v odhodkih poslovanja (v 000 SIT in v %)

Postavka	Odmik 00/99		Odmik 01/00	
	Vred.	%	Vred.	%
Stroški blaga, materiala in storitev	1.960.067	69,3	-11.576.706	99,4
Stroški dela	807.700	28,6	-676.558	5,8
Amortizacija	261.576	9,3	-41.897	0,4
Odpisi obratnih sredstev	-429.341	-15,2	189.895	-1,6
Drugi odhodki poslovanja	226.428	8,0	455.974	-3,9
Skupaj odhodki poslovanja	2.826.430	100,0	-11.649.292	100,0

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Stroški blaga, materiala in storitev

Stroški prodanih proizvodov so pri proizvodnih poslovnih sistemih sestavljeni iz stroškov, ki skladno s prodanimi količinami odpadejo na prodane proizvode, in iz stroškov, ki jih že ob nastanku obravnavamo kot stroške prodanih proizvodov in se torej ne zadržujejo v nedokončani proizvodnji ali v zalogi proizvodov (Turk, Melavc, 1994, str. 66).

Stroški materiala so stroški tistega materiala, ki se porablja pri nastajanju poslovnih učinkov (neposredni stroški materiala), so pa tudi stroški, ki nimajo take narave (posredni stroški materiala). Stroški storitev so prav tako stroški storitev, ki so neposredno potrebne pri nastajanju poslovnih učinkov (stroški neposrednih storitev), kakor tudi tistih, ki nimajo take narave (stroški posrednih storitev) (Koletnik, Kokotec-Novak, 1994, str. 324).

Tabela 11: Prikaz obsega, strukture in dinamike stroškov blaga, materiala in storitev (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Nabavna vrednost prodanega blaga	918.746	2,7	1.022.343	2,9	1.204.556	5,0	111,3	117,8
Stroški materiala	9.272.034	27,7	9.589.052	27,1	7.192.714	30,1	103,4	75,0
Stroški storitev	23.294.673	69,6	24.834.125	70,1	15.471.543	64,8	106,6	62,3
Stroški blaga, materiala in storitev	33.485.453	100,0	35.445.520	100,0	23.868.813	100,0	105,9	67,3

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Iz tabele je razvidno, da največji delež v celotnih stroških blaga, materiala in storitev v proučevanem gradbenem podjetju predstavljajo **stroški storitev**, ki v letu 2000 znašajo kar dobrih 70 %. Večina stroškov storitev nastaja z najemanjem kooperantov pri izvedbi del. Podjetje zahtevanih večjih projektov, ki jih dobi v izvedbo, ne more opraviti v celoti samo, zato najema podizvajalce. Najemanje kooperantov, vključno z najemanjem delovne sile, je torej razlog za relativno visok delež stroškov storitev v celotnih stroških blaga, materiala in storitev. V letu 2001 so se stroški blaga, materiala in storitev zmanjšali za 33 %, kar je verjetno posledica zmanjšane obsega poslovanja podjetja.

Tabela 12: Prikaz odmikov v stroških blaga, materiala in storitev (v 000 SIT in v %)

Postavka	Odmik 00/99		Odmik 01/00	
	Vred.	%	Vred.	%
Nabavna vrednost prodanega blaga	103.597	5,3	182.213	-1,6
Stroški materiala	317.018	16,2	-2.396.338	20,7
Stroški storitev	1.539.452	78,5	-9.362.582	80,9
Stroški blaga, materiala in storitev	1.960.067	100,0	-11.576.707	100,0

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Stroški dela

Stroški dela vsebujejo plače za zaposlene, v kosmatem znesku ne glede na poslovni izid in tisti del dajatev za socialno in pokojninsko zavarovanje, ki ga gospodarska družba dodatno obračunava glede na te plače. Kot plače se štejejo tudi nadomestila plač, ki skladno z zakonom, kolektivno pogodbo ali pogodbo o zaposlitvi pripadajo zaposlenim za čas, ko ne delajo, in sicer v obsegu, ki bremeni organizacijo (Turk et al., 1999, str. 160).

Leta 2000 so se stroški dela glede na predhodno leto povečali za slabih 13 %, kar je nedvomno posledica povečanega povprečnega števila zaposlenih. Pri tem pa je treba poudariti, da podjetje poleg lastne delovne sile uporablja tudi najeto delovno silo. Stroški najete delovne sile niso vključeni v stroške dela, temveč so zajeti v okviru stroškov storitev. Koliko so znašali stroški najete delovne sile mi ni znano, verjetno pa je podjetje leta 2000 del najete delovne sile nadomestilo z lastno, kar se kaže v povečanih stroških dela. Struktura stroškov dela se v letu 2000 glede na predhodno leto ni bistveno spremenila, večina je odpadla na stroške plač.

Tabela 13: Prikaz obsega, strukture in dinamike stroškov dela (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Stroški plač	4.676.431	74,1	5.250.772	73,8	4.599.892	71,4	112,3	87,6
Stroški socialnega in pokojninskega zavarovanja	738.254	11,7	835.758	11,7	737.432	11,5	113,2	88,2
Drugi stroški dela	893.518	14,2	1.029.373	14,5	1.102.021	17,1	115,2	107,1
Stroški dela	6.308.203	100,0	7.115.903	100,0	6.439.345	100,0	112,8	90,5

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Leta 2001 so se stroški dela glede na leto 2000 zmanjšali za 9,5 %, kar je posledica izvajanja programa reorganizacije poslovanja podjetja, ki vključuje tudi zmanjšanje števila zaposlenih. Tako so leta 2001 stroški dela znašali 6,439 milijarde SIT.

Tabela 14: Prikaz odmikov v stroških dela (v 000 SIT in v %)

Postavka	Odmik 00/99		Odmik 01/00	
	Vred.	%	Vred.	%
Stroški plač	574.341	71,1	-650.880	96,2
Stroški socialnega in pokojninskega zavarovanja	97.504	12,1	-98.326	14,5
Drugi stroški dela	135.855	16,8	72.648	-10,7
Stroški dela	807.700	100,0	-676.558	100,0

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Strošek amortizacije

Amortizacija se pojmuje kot dosledno prenašanje vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev med stroške. Gospodarska družba mora v svojih računovodskih usmeritvah opredeliti metodo amortiziranja osnovnih sredstev in jo nato iz obračunskega obdobja v obračunsko obdobje tudi dosledno uporabljati.

Podjetje uporablja linearno časovno amortiziranje opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev, amortizacijo znotraj leta pa razdeljuje linearno. Leta 2000 se je vrednost amortizacije glede na predhodno leto povečala za 25 %, leta 2001 pa se je glede na leto 2000 zmanjšala za dobre 3 %, kar je verjetno posledica izločitve amortizljivih sredstev.

Drugi odhodki od poslovanja

Iz tabele je razvidno, da je v letu 1999 večinski delež drugih odhodkov poslovanja gradbenega podjetja odpadel na povečanje zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje ter na odpise obratnih sredstev. Odpisi obratnih sredstev so posledica odpisov terjatev iz poslovanja. V letu 2000 vidimo, da pride do velikega **zmanjšanja odpisov obratnih sredstev** glede na predhodno leto, kar za 90 %. Vzrok za njihovo zmanjšanje je lahko v izboljšani strukturi terjatev z vidika zapadlosti ali pa v tem, da podjetje v letu 2000 za dvomljive terjatve preprosto ni oblikovalo popravkov vrednosti in posledično tako izkazalo boljši poslovni rezultat.

Tabela 15: Prikaz obsega, strukture in dinamike drugih odhodkov poslovanja (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Drugi odhodki od poslovanja	227.867	105,5	113.962	867,4	96.183	14,6	50,0	84,4
Odpisi obratnih sredstev	471.711	218,3	42.370	322,5	232.265	35,2	8,9	548,2
Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončanih proizvodov	-483.527	-223,8	-143.194	-1.089,9	330.559	50,2	-	-
Drugi odhodki od poslovanja skupaj	216.051	100,0	13.138	100,0	659.007	100,0	6,1	5.016,0

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

V letu 2000 je na zmanjšanje odhodkov poslovanja močno vplivalo tudi povečanje zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje. Nedvomno takšno povečanje zalog predstavlja problemski položaj v podjetju, saj pomeni izpad prihodkov poslovanja v letu 2000, hkrati pa negativno vpliva na hitrost obračanja sredstev. Leta 2001 je na povečanje drugih odhodkov poslovanja predvsem vplivalo **zmanjšanje zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje**. Leta 2001 so se celotni drugi odhodki od poslovanja glede na leto 2000 povečali za dobrih 645 milijonov SIT.

Tabela 16: Prikaz odmikov drugih odhodkov poslovanja (v 000 SIT in v %)

Postavka	Odmik 00/99		Odmik 01/00	
	Vred.	%	Vred.	%
Drugi odhodki od poslovanja	-113.905	56,1	-17.779	-2,8
Odpisi obratnih sredstev	-429.341	211,6	189.895	29,4
Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončanih proizvodov	340.333	-167,7	473.753	73,4
Drugi odhodki od poslovanja	-202.913	100,0	645.869	100,0

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

1.5.2. Analiza odhodkov financiranja

Odhodki financiranja so povezani s finančnim delom poslovanja podjetja (Pučko, Rozman, 1995, str. 227). Podjetje jih razčlenjuje na odpise dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb, na odhodke zaradi danih obresti za prejeta posojila in kredite ter na druge odhodke financiranja. Tako kakor prihodke financiranja jih razčlenjuje na del, ki izvira iz odnosov podjetij v skupini, in na del, ki izvira iz odnosov do drugih.

Iz spodnje tabele vidimo, da so se odhodki financiranja iz leta v leto povečevali, kar seveda zmanjšuje celotni dobiček, s tem pa tudi pomeni manjšo uspešnost poslovanja podjetja. Vendar so se celotni odhodki financiranja povečevali manj, kakor so se povečevali istovrstni prihodki, medsebojna vsota pa je v vseh treh proučevanih letih negativna, kar pomeni, da so **zneski odhodkov financiranja višji od zneskov istovrstnih prihodkov**. V letu 2000 so se odhodki financiranja glede na predhodno leto povečali za dobrih 20 %, leta 2001 pa so se glede na predhodno leto povečali že za slabih 30 %. Na povečanje odhodkov

financiranja je zvečine vplival neugoden odmik stroškov obresti do drugih in negativnih tečajnih razlik, ki so se leta 2000 povečale glede na predhodno leto kar za 2.976 %.

Tabela 17: Prikaz obsega, strukture in dinamike odhodkov financiranja (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Odpisi dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb	1.331.071	57,1	688.624	24,4	512.069	14,0	51,7	74,4
Stroški obresti in drugi odhodki financiranja	998.540	42,9	2.128.554	75,6	3.142.781	86,0	213,2	147,6
< podjetij v skupini	16.431	0,7	248.283	8,8	75.902	2,1	1.511,1	30,6
< drugih	718.252	30,8	924.531	32,8	1.096.234	30,0	128,7	118,6
Negativne tečajne razlike	28.892	1,2	860.076	30,5	1.622.092	44,4	2.976,9	188,6
Drugi odhodki iz financiranja	20.725	0,9	3.017	0,1	5.614	0,2	14,6	186,1
Revalorizacijski primanjkljaj	214.239	9,2	92.647	3,3	342.940	9,4	43,2	370,2
Odhodki financiranja skupaj	2.329.611	100,0	2.817.178	100,0	3.654.850	100,0	120,9	129,7

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Odpisi dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb so se v proučevanih letih zmanjševali. Leta 2000 so se glede na leto poprej zmanjšali za dobrih 48 %, leta 2001 pa so se glede na leto 2000 zmanjšali za dobrih 25 %. Zmanjšanje odpisov je lahko posledica boljšega poslovanja odvisnih podjetij.

Tabela 18: Prikaz odmkov v odhodkih financiranja (v 000 SIT in v %)

Postavka	Odmik 00/99		Odmik 01/00	
	Vred.	v %	Vred.	V %
Odpisi dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb	-642.447	-131,8	-176.555	-21,1
Stroški obresti in drugi odhodki financiranja	1.130.014	231,8	1.014.227	121,1
< podjetij v skupini	231.852	47,6	-172.381	-20,6
< drugih	206.279	42,3	171.703	20,5
Negativne tečajne razlike	831.184	170,5	762.016	90,9
Drugi odhodki iz financiranja	-17.708	-3,6	2.597	0,3
Revalorizacijski primanjkljaj	-121.592	-24,9	250.293	29,9
Odhodki financiranja skupaj	487.567	100,0	837.672	100,0

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

V letu 1999 je na odpise naložb v odvisna podjetja odpadlo dobrih 57 % odhodkov financiranja. V naslednjih dveh letih pa se je struktura odhodkov financiranja močno spremenila. Leta 2001 so največji delež predstavljale negativne tečajne razlike, in sicer kar dobrih 44 %, medtem ko je delež odpisov predstavljal le še 14 % celotnih finančnih odhodkov.

1.5.3. Analiza izrednih odhodkov

Izredni odhodki so neobičajne postavke in postavke iz preteklih obračunskih obdobj, ki v obračunskem obdobju zmanjšujejo celotni poslovni izid pod tistega, ki izhaja iz rednega delovanja organizacije. Izvirajo iz dogodkov ali poslov, ki so drugačni od tistih v rednem poslovanju organizacije. Pomembno je tudi, da organizacija izrednih odhodkov ne pričakuje niti večkrat niti redno (Turk et al., 1999, str. 180).

Izredni odhodki se nanašajo na nekaj, kar bremeni poslovni izid posameznega leta zaradi popravkov nečesa, kar se je pojavilo že v prejšnjem letu ali kar je v danem letu neobičajno (Hočevar, Igličar, 1995, str. 76–77).

**Tabela 19: Prikaz obsega, strukture in dinamike izrednih odhodkov
(v 000 SIT in v %)**

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Izredni odhodki	977.918	100,0	738.046	100,0	1.108.714	100,0	75,5	150,2

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Iz zgornje tabele je razvidno, da so se izredni odhodki proučevanega gradbenega podjetja v letu 2000 glede na predhodno leto zmanjšali za dobrih 24 %, leta 2001 pa so se glede na leto 2000 spet povečali za dobrih 50 % in zavzeli vrednost 1,108 milijarde SIT.

1.6. Analiza izkazane ekonomičnosti

Kazalniki gospodarnosti (ekonomičnosti) so kazalniki poslovne uspešnosti, saj pojasnjujejo dosežene poslovne rezultate (prihodke, prihodke iz poslovanja) glede na ugotovljene odhodke (odhodke, odhodke iz poslovanja). Čim večja je njihova vrednost, tem uspešnejše je podjetje.

Ekonomičnost poslovanja podjetja kaže analizirati na ravni podjetja in na ravni poslovnih enot, v sferi proizvodnje, sferi stroškovnih mest in na ravni poslovnih učinkov. Vsaka od teh ravni zahteva specifične prijeme (Pučko, 2001, str. 151).

Tukaj omejujem svoje delo le na kazalnike za spremljanje ekonomičnosti na ravni podjetja. Pri izračunu ekonomičnosti si je treba v tem primeru pomagati z obrazcem, ki ima v števcu prihodke, v imenovalcu pa odhodke. Podjetje je poslovno uspešnejše, če je vrednost tega kazalnika večja od 1 (kar pomeni, da je na tolar celotnih odhodkov doseglo več kakor tolar celotnih prihodkov) in če podjetje hkrati izkazuje čisti dobiček. V spodnji tabeli sem poleg kazalnika, ki je opredeljen z razmerjem med celotnimi prihodki in celotnimi odhodki, izračunala tudi kazalnik, ki ima v števcu le poslovne prihodke, v imenovalcu pa poslovne odhodke.

Podjetje posluje gospodarno, če so prihodki večji od odhodkov (Koletnik, Kokotec, 1994, str. 187). Glede na to, da so bili celotni prihodki v obravnavanem obdobju višji od celotnih odhodkov, je dosegel kazalnik **ekonomičnosti I** v vseh treh letih vrednost, večjo od 1, kar pomeni, da je podjetje v vseh treh letih poslovalo učinkovito (ekonomično). Vendar to še ni zadostno zagotovilo za skupno ugodno oceno ekonomičnosti. Če

pogledamo stopnje ekonomičnosti vidimo, da so bile te izredno nizke, saj je na 100 SIT celotnih odhodkov v letu 1999 odpadlo le 100,2 SIT celotnih prihodkov. V letu 2000 se je ekonomičnost nekoliko izboljšala, vendar je bila še zmeraj zelo nizka, v letu 2001 pa se je spet poslabšala in je na 100 SIT celotnih odhodkov odpadlo le 100,5 SIT celotnih prihodkov.

Tabela 20: Izračun kazalnikov ekonomičnosti

Postavka	Leto 1999	Leto 2000	Leto 2001	I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	Vred.	Vred.		
1.Celotni prihodki (v 000 SIT)	44.451.108	47.829.797	37.162.346	107,6	77,7
2.Celotni odhodki (v 000 SIT)	44.356.721	47.430.846	36.989.894	106,9	77,9
3.Poslovni prihodki (v 000 SIT)	42.441.720	44.911.513	30.348.470	105,8	67,6
4.Poslovni odhodki (v 000 SIT)	41.049.192	43.875.622	32.226.330	106,9	73,4
Ekonomičnost I (1:2)	1,002	1,008	1,005	100,6	99,6
Ekonomičnost II (3:4)	1,034	1,024	0,942	99,0	92,0
Dobičkonosnost prihodkov (v %) (1-(1/ekonomičnost I))	0,21	0,83	0,46	392,8	55,6

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

V letih 1999 in 2000 nam nekoliko boljše rezultate kaže koeficient **ekonomičnosti II**, saj je leta 1999 na 100 SIT odhodkov poslovanja odpadlo 103,4 SIT prihodkov od poslovanja. Vendar pa se tudi ta kazalnik iz leta v leto slabša in leta 2001 je že izredno nizek, saj se odhodki od poslovanja ne pokrivajo več z istovrstnimi prihodki. Razlog za neugodno dinamiko v letu 2001 je v tem, da so se poslovni prihodki glede na prejšnje leto zmanjšali bolj, kakor poslovni odhodki. Dobičkonosnost prihodkov pa je bila najvišja leta 2000, ko je na 100 SIT prihodkov odpadlo 0,83 SIT dobička. V letu 2001 se je dobičkonosnost prihodkov glede na prejšnje leto zmanjšala skoraj za polovico.

2. ANALIZA BILANCE STANJA

2.1. Analiza sredstev

Za analizo sredstev podjetja je najpomembnejša bilanca stanja, ki nam pove s kolikšnimi in kakšnimi sredstvi (aktiva) razpolaga podjetje, ter s kakšnimi viri sredstev so te naložbe financirane (pasiva).

Podjetje za uresničevanje svojega gospodarskega cilja potrebuje sredstva. S pojmom sredstva označujemo tisto, kar poslovni subjekt v določenem trenutku ima, kar je v njegovi lasti, kar uporablja pri uresničevanju svojih poslovnih ciljev (Turk, Melavc, 1994, str. 88). Sredstva imajo lahko obliko stvari, pravic in denarja in stalno spreminjajo svoje pojavne oblike. Pretvarjanje denarnih sredstev v druge pojavne oblike sredstev označujemo investiranje, pretvarjanje drugih pojavnih oblik sredstev v denarno obliko pa imenujemo dezinvestiranje.

Glede na hitrost preoblikovanja delimo sredstva na **osnovna**, za katera velja, da zaradi sodelovanja v poslovnem procesu postopno prenašajo svojo vrednost na poslovne učinke in se v svojo prvotno pojavno obliko vračajo praviloma v obdobju, daljšem od enega leta, in **obratna**, za katera je značilno, da se v poslovnem procesu porabijo, prehajajo iz ene pojavne oblike v drugo in se v prvotno pojavno obliko vračajo praviloma v obdobju,

krajšem od enega leta ter finančne naložbe, ki se ne obračajo in niso povezane z nastajanjem prihodkov od poslovanja, temveč le z nastajanjem prihodkov iz financiranja. Če upoštevamo, da so lahko finančne naložbe dolgoročne ali kratkoročne in da so po pretvorbi v denarno obliko prve bolj sorodne z osnovnimi in druge bolj z obratnimi sredstvi, lahko razvrstimo sredstva tudi na **stalna** in **gibljiva**. V nadaljevanju ločeno analiziram stalna in gibljiva sredstva.

2.1.1. Analiza gibljivosti sredstev

Iz tabele je razvidno, da se je vrednost celotnih sredstev iz leta v leto zmanjševala. Vrednost celotnih sredstev se je v proučevanem gradbenem podjetju v letu 2000 glede na predhodno leto zmanjšala za slab odstotek, leta 2001 pa se je njihova vrednost glede na leto 2000 zmanjšala še za dodatnih 28 %. Pri tem so se stalna sredstva zmanjšala nekoliko manj kakor gibljiva sredstva, kar je v letu 2001 pripeljalo tudi do spremenjene strukture celotnih sredstev. Delež gibljivih sredstev se je v celotnih sredstvih glede na predhodno leto zmanjšal za 5,9 strukturne točke, kar pomeni, da se je v tem letu zmanjšala gibljivost. Delež stalnih sredstev pa se je v letu 2001 glede na leto 2000 povečal za 5,9 strukturne točke. Taka dinamika naj bi načeloma neugodno vplivala na izkazano dobičkonosnost sredstev in s tem na uspešnost poslovanja.

Tabela 21: Prikaz obsega, strukture in dinamike sredstev (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Stalna sredstva	15.225.287	27,2	14.433.764	25,8	12.800.353	31,8	94,8	88,7
Gibljiva sredstva	40.804.861	72,8	41.509.157	74,2	27.471.847	68,2	101,7	66,2
Sredstva skupaj	56.030.148	100,0	55.942.921	100,0	40.272.200	100,0	99,8	71,9

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Ker se vezava sredstev tako podaljšuje to pomeni tudi slabšo plačilno sposobnost podjetja in slabšo prilagodljivost podjetja na zaposlitvene ter druge spremembe. Poleg tega **rast deleža stalnih sredstev** lahko pomeni padec izrabe zmogljivosti, to pa neugodno vpliva na dobičkonosnost uporabljenih sredstev in slabi dotok likvidnih sredstev.

2.1.2. Analiza stalnih sredstev

Stalna sredstva predstavljajo tisti del sredstev podjetja, ki so dalj časa prisotna v poslovnih procesih in obdobjih. Med stalna sredstva sodijo vse vrste neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev, dolgoročne finančne naložbe in popravek kapitala.

Iz spodnje tabele vidimo, da so se stalna sredstva proučevanega gradbenega podjetja v vseh treh letih zmanjševala. Leta 2000 so se glede na predhodno leto zmanjšala za dobrih 5 %, leta 2001 pa so se glede na leto 2000 zmanjšala za dobrih 11 %. V letu 2000 je do zmanjšanja privedlo predvsem zmanjšanje dolgoročnih finančnih naložb, leta 2001 pa so se zmanjšala tudi osnovna sredstva podjetja. **Osnovna sredstva** predstavljajo največji delež stalnih sredstev gradbenega podjetja. Njihova udeležba v stalnih sredstvih je leta 2001 znašala dobrih 69 %, kar je nekoliko manj kakor prejšnje leto. Popravek kapitala znaša leta 2001 257 milijonov SIT in predstavlja vrednost odkupljenih lastnih delnic.

Tabela 22: Prikaz obsega, strukture in dinamike stalnih sredstev (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Osnovna sredstva	10.236.107	67,2	10.354.584	71,7	8.929.452	69,8	101,2	86,2
Dolgoročne finančne naložbe	4.989.181	32,8	4.079.180	28,3	3.613.781	28,2	81,8	88,6
Popravek kapitala	0	0,0	0	0,0	257.119	2,0	–	–
Stalna sredstva	15.225.288	100,0	14.433.764	100,0	12.800.352	100,0	94,8	88,7

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Analiza osnovnih sredstev

Osnovna sredstva so ožji pojem od stalnih sredstev, saj vsebujejo poleg opredmetenih osnovnih sredstev le del neopredmetenih dolgoročnih sredstev, nikakor pa ne vsebujejo dolgoročnih finančnih naložb (Hočevar, Igljčar, 1995, str. 28). So dolgoročneje vezani del sredstev podjetja. S svojimi učinki pomembneje določajo daljšo dobo možnosti za doseganje poslovne uspešnosti podjetja (Pučko, 2001, str. 54).

Tabela 23: Prikaz obsega, strukture in dinamike osnovnih sredstev (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Neopredmetena dolgoročna sredstva	275.956	2,696	163.187	1,6	339.295	3,8	59,1	207,9
Druge dolgoročno razmejene postavke	275.956	2,7	163.187	1,6	315.832	3,5	59,1	193,5
Druge neopredmetena dolgoročna sredstva	0	0,0	0	0,0	23.463	0,3	–	–
Predejmi za neopredmetena dolgoročna sredstva	0	0,0	0	0,0	0	0,0	–	–
Opredmetena osnovna sredstva	9.960.151	97,3	10.191.397	98,4	8.590.157	96,2	102,3	84,3
Zemljišča	1.513.480	14,8	1.782.748	17,2	1.264.541	14,2	117,8	70,9
Zgradbe	3.199.905	31,3	3.199.356	30,9	3.102.505	34,7	99,9	96,9
Proizvajalna oprema	4.971.673	48,6	4.934.067	47,7	3.979.197	44,6	99,2	80,6
Druge oprema	12.890	0,1	9.061	0,1	5.169	0,1	70,3	57,0
Opred. osnovna sredstva v gradnji ali izdelavi	205.588	2,0	256.160	2,5	231.987	2,6	124,6	90,5
Predejmi za opredmetena osnovna sredstva	56.614	0,6	10.004	0,1	6.759	0,1	17,7	67,5
Osnovna sredstva	10.236.107	100,0	10.354.584	100,0	8.929.452	100,0	101,2	86,2

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Osnovna sredstva so stvari in pravice, ki jih ima podjetje v lasti in s katerimi opravlja temeljno, stransko ali pomožno dejavnost. Glede na lastništvo so to stalna sredstva, ki so ali last podjetja ali pa jih ima podjetje v finančnem najemu. Razlikujemo **opredmetena** in **neopredmetena** osnovna sredstva (Koletnik, 1996, str. 65). V bilanci stanja jih prikazujemo vedno le z neodpisano vrednostjo.

V letih 1999 in 2000 je bila vrednost osnovnih sredstev v proučevanem podjetju skoraj enaka, leta 2001 pa se je glede na predhodno leto zmanjšala za dobrih 13 %, kar predstavlja 1,425 milijarde SIT. Od leta 1999 do leta 2001 se je najbolj zmanjšala vrednost **proizvajalne opreme**, in sicer za 992 milijonov SIT, zmanjšala pa se je tudi vrednost zemljišč, zgradb in druge opreme. Razlog za zmanjšanje opredmetenih osnovnih sredstev v letu 2001 je v **odprodaji** poslovno nepotrebnih nepremičnin, poslovno nepotrebne mehanizacije in proizvodne opreme. V letu 2001 je prodaja teh osnovnih sredstev pomenila pomemben **vir za izboljšanje likvidnosti** in tudi **glavni vir zagotavljanja pozitivnega bilančnega rezultata**. Struktura osnovnih sredstev proučevanega gradbenega podjetja pa se v prikazanih letih ni bistveno spremenila.

Tabela 24: Prikaz odmikov v osnovnih sredstvih (v 000 SIT in v %)

Postavka	Odmik 00/99		Odmik 01/00	
	Vred.	%	Vred.	%
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-112.769	-95,2	176.108	-12,4
Druge dolgoročno razmejene postavke	-112.769	-95,2	152.645	-10,7
Druga neopredmetena dolgoročna sredstva	0	0,0	23.463	-1,6
Predujmi za neopredmetena dolgoročna sredstva	0	0,0	0	0,0
Opredmetena osnovna sredstva	231.246	195,2	-1.601.240	112,4
Zemljišča	269.268	227,3	-518.207	36,4
Zgradbe	-549	-0,5	-96.851	6,8
Proizvajalna oprema	-37.606	-31,7	-954.870	67,0
Druga oprema	-3.829	-3,2	-3.892	0,3
Opredmetena osnovna sredstva v gradnji ali izdelavi	50.572	42,7	-24.173	1,7
Predujmi za opredmetena osnovna sredstva	-46.610	-39,3	-3.245	0,2
Osnovna sredstva	118.477	100,0	-1.425.132	100,0

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Analiza obsega, strukture in dinamike dolgoročnih finančnih naložb

Dolgoročne finančne naložbe so vsak znesek, ki je vezan na vračilni rok, daljši od enega leta, vendar jih zato še ne moremo vključevati v osnovna sredstva, ker imajo drugačen gospodarski namen, spadajo pa skupaj z njimi v okvir stalnih sredstev. Gre za sredstva podjetja, ki so vložena drugam in niso povezana z nastajanjem prihodkov od poslovanja, temveč z nastajanjem prihodkov od financiranja (Hočevar, Igljučar, 1995, str. 27). V to skupino spadajo dolgoročno dana posojila, naložbe, ki se pojavljajo kot kapital drugih podjetij ali kot kapital odvisnih podjetij, in dolgoročni depoziti.

Iz spodnje tabele je razvidno, da so se dolgoročne finančne naložbe v proučevanem obdobju zniževale. Leta 2000 so se glede na predhodno leto zmanjšale za dobrih 18 %, leta 2001 pa so se glede na leto 2000 zmanjšale še za dobrih 11 %. Tako je na dolgoročne finančne naložbe v letu 2001 odpadlo 3,613 milijarde SIT celotne aktive podjetja. V letu 2000 je glede na leto 1999 na zmanjšanje vplivalo predvsem zmanjšanje vrednosti delnic in deležev podjetij v skupini za 531 milijonov SIT, kar je posledica **naraščajočih neto**

izgub odvisnih podjetij, ter zmanjšanje vrednosti dolgoročno danih posojil podjetjem v skupini, ki je znašalo dobrih 46 %.

Tabela 25: Prikaz obsega, strukture in dinamike dolgoročnih finančnih naložb (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Delnice in deleži podjetij v skupini	2.277.830	45,7	1.746.575	42,8	1.721.901	47,6	76,7	98,6
Druge delnice in deleži	810.621	16,2	922.830	22,6	812.560	22,5	113,8	88,1
Dolgoročno dana posojila podjetjem v skupini	1.190.184	23,9	638.679	15,7	539.517	14,9	53,7	84,5
Dolgoročno dana posojila drugim	664.757	13,3	630.996	15,5	299.246	8,3	94,9	47,4
Dolgoročni depoziti	45.789	0,9	140.101	3,4	240.556	6,7	305,9	171,7
Dolgoročne finančne naložbe	4.989.181	100,0	4.079.181	100,0	3.613.780	100,0	81,8	88,6

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

V letu 2000 se je glede na leto 1999 vrednost dolgoročnih posojil podjetjem v skupini zmanjšala za 46 %, izkazani prihodki od teh posojil pa so se v letu 2000 glede na leto 1999 povečali za dobrih 44 % (glej Tab. 6, na str. 7). To lahko pomeni, da se je plačilna sposobnost odvisnih podjetij izboljšala. Leta 2001 je vrednost dolgoročno danih posojil podjetjem v skupini glede na predhodno leto ostala skoraj nespremenjena, zmanjšala se je za dobrih 15 %, izkazani prihodki od teh posojil pa so se v letu 2001 glede na leto 2000 zmanjšali za dobrih 48 %, kar pomeni, da odvisna podjetja očitno niso bila sposobna plačevati obresti, kaj šele, da bi vrnila glavnico.

Tabela 26: Prikaz odmikov v dolgoročnih finančnih naložbah (v 000 SIT in v %)

Postavka	Odmik 00/99		Odmik 01/00	
	Vred.	%	Vred.	%
Delnice in deleži podjetij v skupini	-531.255	58,4	-24.674	5,3
Druge delnice in deleži	112.209	-12,3	-110.270	23,7
Dolgoročno dana posojila podjetjem v skupini	-551.505	60,6	-99.162	21,3
Dolgoročno dana posojila drugim	-33.761	3,7	-331.750	71,3
Dolgoročni depoziti	94.312	-10,4	100.455	-21,6
Dolgoročne finančne naložbe	-910.000	100,0	-465.401	100,0

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

V letu 2001 je glede na predhodno leto na zmanjšanje vplivalo predvsem zmanjšanje dolgoročnih posojil drugim. Nekoliko se je spremenila tudi struktura dolgoročnih finančnih naložb podjetja, in sicer se je v letu 2000 glede na leto poprej povečal delež drugih delnic in deležev za 6,4 strukturne točke, občutno pa se je zmanjšal delež dolgoročnih posojil podjetjem v skupini za 8,2 strukturne točke. V letu 2001 se je glede na leto 2000 tudi močno zmanjšal delež dolgoročnih posojil drugim, in sicer za 7,2 strukturne točke.

2.1.3. Analiza gibljivih sredstev

Gibljiva sredstva predstavljajo stvari, pravice in denar. Zaradi sodelovanja v poslovnem procesu se porabijo, spremenijo pojavno obliko in se znova vrnejo v obdobju, ki je krajše od enega leta (Turk, Melavc, 1994, str. 90). Gibljiva sredstva se v bilanci stanja delijo na zaloge, dolgoročne terjatve iz poslovanja, kratkoročne finančne naložbe, denarna sredstva in aktivne časovne razmejitev (SRS, 1993, str. 120–121). So širši pojem od kratkoročnih sredstev, ker vključujejo tudi dolgoročne terjatve iz poslovanja, ter od gibljivih sredstev, saj zajemajo tudi kratkoročne finančne naložbe. Obratna sredstva predstavljajo ponavadi največji delež gibljivih sredstev podjetja.

Podatki iz spodnje tabele kažejo, da se je v proučevanem gradbenem podjetju obseg gibljivih sredstev spreminjal. Najnižjo vrednost je dosegel v letu 2001, in sicer 27,471 milijarde SIT kar je za slabih 34 % manj kakor prejšnje leto. Leta 2000 pa so se gibljiva sredstva glede na predhodno leto povečala za slaba 2 %.

Tabela 27: Prikaz obsega, strukture in dinamike gibljivih sredstev (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Zaloge	4.858.621	11,9	4.739.348	11,4	3.417.958	12,4	97,5	72,1
Terjatve iz poslovanja	31.428.942	77,0	33.383.714	80,4	19.585.432	71,3	106,2	58,7
Kratkoročne finančne naložbe	3.342.999	8,2	2.554.608	6,2	2.456.113	8,9	76,4	96,1
Denarna sredstva	389.069	0,9	312.915	0,8	1.390.108	5,1	80,4	444,2
Aktivne časovne razmejitve	785.231	1,9	518.572	1,2	622.235	2,3	66,0	119,9
Gibljiva sredstva	40.804.861	100,0	41.509.157	100,0	27.471.846	100,0	101,7	66,2

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

V vseh treh letih je pretežni del vrednosti gibljivih sredstev gradbenega podjetja pripadal **terjatvam iz poslovanja**. V letu 2001 so te v strukturi zavzele dobrih 71 %, leta 2000 so zavzele 80 %, leta 1999 pa za 3,4 strukturne točke manjši delež glede na leto 2000. Zmanjšanje deleža v letu 2001 je predvsem posledica zmanjšanja vrednosti terjatev, deloma pa povečanja denarnih sredstev za nekaj več kakor 1,077 milijarde SIT, kar za podjetje lahko pomeni boljšo likvidnost glede na predhodno leto.

Iz zgornje tabele lahko tudi razberemo, da so se zaloge v proučevanem obdobju zmanjševale, kar je seveda z vidika podjetja ugodno. Leta 2001 so se zaloge glede na predhodno leto zmanjšale za slabih 28 %, kar znaša dobrih 1,321 milijarde SIT. Leta 2000 so se glede na predhodno leto zmanjšale tudi kratkoročne finančne naložbe, in sicer za dobrih 23 %, kar znaša 788 milijonov SIT. Njihov delež se je glede na leto 1999 zmanjšal za 2 strukturni točki, zmanjšal pa se je tudi delež denarnih sredstev v tem letu, kar je v letu 2000 verjetno vplivalo na slabšo likvidnost tega gradbenega podjetja v primerjavi z letom 1999.

Tabela 28: Prikaz odmikov gibljivih sredstev (v 000 SIT in v %)

Postavka	Odmik 00/99		Odmik 01/00	
	Vred.	%	Vred.	%
Zaloge	-119.273	-16,9	-1.321.390	9,4
Terjatve iz poslovanja	1.954.772	277,6	-13.798.282	98,3
Kratkoročne finančne naložbe	-788.391	-111,9	-98.495	0,7
Denarna sredstva	-76.154	-10,8	1.077.193	-7,7
Aktivne časovne razmejitve	-266.659	-37,9	103.663	-0,7
Gibljiva sredstva	704.296	100,0	-14.037.311	100,0

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Analiza obsega, strukture in dinamike zalog

Zaloge so v bilanci stanja razdeljene na zaloge materiala, zaloge nedokončane proizvodnje, zaloge proizvodov in zaloge trgovskega blaga. Zaloge materiala in blaga vrednotimo po nabavnih cenah, ki vsebujejo čisto fakturno vrednost, dajatve in neposredne stroške nabave. Nedokončana proizvodnja, polproizvodi in gotovi proizvodi pa se vrednotijo po stroškovni vrednosti, ki jo praviloma sestavljajo proizvodjalni stroški. Metoda vrednotenja zalog močno vpliva na izkazani dobiček v poslovnem obdobju. Če se obseg zalog povečuje, bo izkazani dobiček poslovnega obdobja večji v primeru, če zaloge vrednotimo širše (npr. po polni lastni ceni). Če pa se obseg zalog zmanjšuje, bo izkazani dobiček večji, če zaloge vrednotimo npr. po variabilnih stroških (ožje) (Tekavčič, 1998, str. 216).

Kot zaloga nedokončane proizvodnje se v gradbeništvu pojmuje vrednost del na projektih, ki še potekajo, a zaradi različnih vzrokov na njih opravljena dela niso mogla biti zaračunana investitorju. Prav tako se kot nedokončana proizvodnja štejejo vsa pripravljala dela, katerih vrednost je lahko na nekaterih projektih precejšnja. Pripravljala dela se investitorju zaračunavajo po delih in so praviloma zajeta v situacijah, ki jih izstavi podjetje investitorju za opravljena dela na objektu.

Tabela 29: Prikaz obsega, strukture in dinamike zalog (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Zaloge materiala	1.613.185	33,2	1.388.168	29,3	961.522	28,1	86,1	69,3
Nedokončana proizvodnja	3.005.997	61,9	2.904.992	61,3	2.394.088	70,0	96,6	82,4
Zaloge proizvodov	63.382	1,3	56.436	1,2	7.292	0,2	89,0	12,9
Zaloge trgovskega blaga	176.057	3,6	389.752	8,2	55.052	1,6	221,4	14,1
Zaloge	4.858.621	100,0	4.739.348	100,0	3.417.958	100,0	97,5	72,1

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Vrednost zalog se je, kakor sem navedla že v prejšnji točki, v proučevanem obdobju zmanjševala. Razlog za njihovo zmanjšanje je predvsem v **zmanjšanju nedokončane proizvodnje**, ki se je leta 2001 glede na predhodno leto zmanjšala za dobrih 17 %, in v zmanjšanju zaloge materiala, ki se je od leta 1999 do leta 2001 zmanjšala za dobrih 651 milijonov SIT. Precejšnje zmanjšanje vrednosti zalog v letu 2001 je delno posledica

prodaje, delno pa **oblikovanja popravka vrednosti zalog proizvodnje**, za katere je trg pokazal, da so v poslovnih knjigah previsoko vrednotene. V treh letih se je nekoliko spremenila tudi struktura zalog. V letu 2001 je največji delež še zmerom predstavljala nedokončana proizvodnja, vendar je bil ta delež za 9,9 strukturne točke večji kakor v predhodnem letu. Delež zalog trgovskega blaga se je zmanjšal na 1,6 %, kar je za 6,6 strukturne točke manj kot leta 2000. Zmanjšal se je tudi delež zalog materiala in proizvodov, vendar te spremembe niso bistveno vplivale na strukturo zalog.

Tabela 30: Prikaz odmikov v zalogah (v 000 SIT in v %)

Postavka	Odmik 00/99		Odmik 01/00	
	Vred.	%	Vred.	%
Zaloge materiala	-225.017	188,7	-426.646	32,3
Nedokončana proizvodnja	-101.005	84,7	-510.904	38,7
Zaloge proizvodov	-6.946	5,8	-49.144	3,7
Zaloge trgovskega blaga	213.695	-179,2	-334.700	25,3
Zaloge	-119.273	100,0	-1.321.390	100,0

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Analiza obsega, strukture in dinamike terjatev iz poslovanja

Terjatev je na premoženjskopравnih in drugih razmerjih zasnovana pravica, zahtevati od določene osebe plačilo dolga, dobavo kakih stvari ali izvedbo kake storitve (Hočevar, Igljčar, 1995, str. 40–41). Terjatve iz poslovanja so v bilanci stanja razdeljene na dolgoročne in kratkoročne terjatve iz poslovanja. Pri vrednotenju in izkazovanju terjatev v bilanci stanja moramo upoštevati plačilno sposobnost poslovnega partnerja. Kadar ocenimo, da ta ne bo mogel plačati ali da obstaja za to velika verjetnost, tedaj jih bomo izkazali kot dvomljive ali celo sporne (Koletnik, Kokotec-Novak, 1994, str. 280).

Tabela 31: Prikaz obsega, strukture in dinamike terjatev iz poslovanja (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Dolgoročne terjatve iz poslovanja	4.821.420	15,3	4.983.451	14,9	2.427.684	12,4	103,4	48,7
Dolgoročne terjatve do kupcev	4.821.420	15,3	4.983.451	14,9	2.427.684	12,4	103,4	48,7
Kratkoročne terjatve iz poslovanja	26.607.522	84,7	28.400.263	85,1	17.157.748	87,6	106,7	60,4
Kratkoročne terjatve do podjetij v skupini	5.490.302	17,5	5.480.963	16,4	2.895.419	14,8	99,8	52,8
Druge kratkoročne terjatve do kupcev	13.630.075	43,4	16.082.090	48,2	10.756.014	54,9	118,0	66,9
Druge kratkoročne terjatve	6.908.251	21,9	6.510.869	19,5	3.303.628	16,7	94,2	50,7
Kratkoročne varščine in predujmi	578.894	1,8	326.341	0,9	202.687	1,0	56,4	62,1
Terjatve iz poslovanja	31.428.942	100,0	33.383.714	100,0	19.585.432	100,0	106,2	58,7

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Na terjatve iz poslovanja je v letu 2000 odpadlo 33,383 milijarde SIT, kar je skoraj 60 % celotne aktive podjetja. Tolikšen obseg **negativno vpliva na uspešnost poslovanja**, še zlasti v primeru, če podjetje izkazuje med terjatvami iz poslovanja velik delež dvomljivih terjatev, ki bi morale biti zaradi neizterljivosti že odpisane ali pa bi bilo zanje ekonomsko smiselno oblikovati vsaj popravek vrednosti. Za te terjatve je namreč značilna majhna verjetnost preoblikovanja v denar. V letu 2001 se je glede na predhodno leto vrednost terjatev iz poslovanja zmanjšala za kar 41 %, kar je 13,798 milijarde SIT. Razlog za tako veliko zmanjšanje je iskati v **oblikovanju popravka vrednosti terjatev ali odpisa dvomljivih terjatev** za nazaj, pa tudi v zmanjšanem obsegu poslovanja. Oblikovanje vrednosti popravka terjatev se v posameznem obračunskem obdobju kaže tudi na izkazanem uspehu poslovanja, in sicer v okviru postavke: odpisi obratnih sredstev. To je tudi razlog za oblikovanje nizkih popravkov, **dobiček je tako videti višji od dejanskega oz. izguba manjša od dejanske**.

Tabela 32: Prikaz odmikov v terjatvah iz poslovanja (v 000 SIT in v %)

Postavka	Odmik 00/99		Odmik 01/00	
	Vred.	%	Vred.	%
Dolgoročne terjatve iz poslovanja	162.031	8,3	-2.555.767	18,5
Dolgoročne terjatve do kupcev	162.031	8,3	-2.555.767	18,5
Kratkoročne terjatve iz poslovanja	1.792.741	91,7	-11.242.515	81,5
Kratkor. terjatve do podjetij v skupini	-9.339	-0,5	-2.585.544	18,7
Druge kratkoročne terjatve do kupcev	2.452.015	125,4	-5.326.076	38,6
Druge kratkoročne terjatve	-397.382	-20,3	-3.207.241	23,2
Kratkoročne varščine in predujmi	-252.553	-12,9	-123.654	0,9
Terjatve iz poslovanja	1.954.772	100,0	-13.798.282	100,0

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

V tabeli je prikazano, da je največji delež terjatev iz poslovanja odpadel na kratkoročne terjatve iz poslovanja in je leta 2001 znašal dobrih 87 %. Tudi struktura terjatev z vidika ročnosti se v proučevanem obdobju ni bistveno spremenila, na dolgoročne terjatve iz poslovanja je leta 2001 odpadlo nekaj manj kakor 12 % vseh terjatev iz poslovanja.

Podjetje je konec leta 2001 izkazovalo dobrih 17,157 milijard SIT kratkoročnih terjatev iz poslovanja. Največji delež v njih predstavljajo druge kratkoročne terjatve do kupcev, ki znašajo 10,756 milijarde SIT in so se glede na predhodno leto zmanjšale za 33 %, kar lahko pomeni, da je podjetje izboljšalo izterjavo. To je vsekakor spodbudno in vpliva na uspešnost poslovanja in na plačilno sposobnost, lahko pa tudi pomeni, da je podjetje v tem letu odpisalo tiste terjatve, za katere je malo verjetno, da bodo plačane.

Kratkoročne terjatve do podjetij v skupini so se leta 2001 glede na predhodno leto zmanjšale za dobrih 47 %. Takšne kratkoročne terjatve nastajajo v glavnem tako, da gradbeno podjetje poravnava obveznosti odvisnih podjetij do dobaviteljev v primeru, ko ta niso plačilno sposobna. Gre torej za dodatno zadolževanje odvisnih podjetij pri matičnem podjetju. Ugoden odmik leta 2001 ima tudi velike zasluge pri zmanjšanju celotne vrednosti terjatev iz poslovanja.

Analiza hitrosti obračanja obratnih sredstev

Za obratna sredstva je značilno, da so to tista poslovna sredstva, ki hitro spreminjajo svojo obliko in ki se že v enem poslovnem procesu pretvorijo iz ene v različne druge oblike, ob zaključku procesa pa se ponovno spreminjajo v svojo začetno obliko. Zato pravimo, da je zanje značilno obračanje (Pučko, 2001, str. 119).

Za uspešnost poslovanja v nekem obdobju je hitrost obračanja sredstev prav gotovo zelo pomembna. Večkrat kot se poslovna sredstva obrnejo, večji bo uspeh oziroma manjša sredstva bodo potrebna za doseg enakega uspeha. Hitrost obračanja je delno določena že s panogo, v kateri podjetje deluje, velik vpliv nanjo pa ima tudi podjetje samo (Pučko, Rozman, 1995, str. 69).

Hitrost obračanja obratnih sredstev običajno merimo z dvema kazalnikoma. Prvi je **koeficient obračanja** in je opredeljen kot razmerje med prometom v obdobju (analitično je pravilneje izražati promet s stroškovno vrednostjo, saj je to tista vrednost, ki jo podjetje v resnici financira) in povprečnim stanjem obratnih sredstev. Drugi kazalnik pa je **trajanje obrata** in je opredeljen kot razmerje med številom dni v letu in koeficientom obračanja (Pučko, Rozman, 1995, str. 70). Pri izračunavanju trajanja obrata obratnih sredstev jemljemo število dni, ki jih ima konkretno letno obdobje (za prestopno leto je to 366 dni, drugače pa 365 dni). Ker je bilo leto 2000 prestopno, sem pri izračunih trajanja obrata v spodnji tabeli zanj štela 366 dni.

Obračanje celotnih sredstev kaže, koliko prihodkov ustvari podjetje z obstoječimi sredstvi oziroma raven dejavnosti, ki jo podjetje opravlja z investicijo v sredstva. Če se vrednost kazalnika skozi leta znižuje, pomeni, da podjetje povečuje investicije v sredstva skozi povečanje kapitala, ali pa se znižujejo prihodki, ne da bi podjetje sorazmerno manj vlagalo v sredstva.

Obračanje zalog meri, kolikšna količina denarja je vezana v zalogah in kolikšna količina zalog podpira določeno raven prihodkov (Gasking, 1993, str. 5–7). Kazalnik predstavlja osnovno merilo za uspešnost prodaje (Tyran, 1992, str. 53–54), saj je glavni cilj načrtovanja prodaje doseganje najnižje možne vrednosti zalog ki še zagotavlja določeno raven prodaje. Če se vrednost kazalnika skozi leta povečuje, pomeni, da podjetje povečuje vrednost prodaje, oziroma da znižuje vrednost zalog.

Obračanje terjatev iz poslovanja meri konkurenčnost podjetja pri upravljanju s plačili kupcev (Gasking, 1993, str. 4–5). Če se vrednost kazalnika skozi leta zmanjšuje, pomeni, da podjetje dovoljuje kupcem podaljševanje plačilnih rokov in s tem potrebuje več denarnih sredstev za financiranje poslovanja.

V spodnji tabeli poleg hitrosti obračanja celotnih obratnih sredstev prikazujem tudi hitrost obračanja zalog in terjatev iz poslovanja. Povprečno stanje obratnih sredstev, zalog in terjatev iz poslovanja sem izračunala iz letnih stanj.

Iz izračunanih vrednosti koeficientov je razvidno, da so se obratna sredstva podjetja v proučevanih letih **obračala vedno počasneje**. Obratna sredstva proučevanega gradbenega podjetja so se v letu 2001 obrnila enkrat. Dnevi vezave obratnih sredstev so bili leta 2000 glede na predhodno leto za 13 dni daljši, leta 2001 pa so bili glede na leto 2000 še za 44 dni daljši.

Tabela 33: Izračun koeficientov obračanja obratnih sredstev

Postavka	Leto 1999	Leto 2000	Leto 2001	I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	Vred.	Vred.		
1. Poslovni odhodki (v 000 SIT)	41.049.192	43.875.622	32.226.330	106,9	73,4
2. Povprečna obratna sredstva (v 000 SIT)	34.299.530	38.208.205	31.985.141	111,4	83,7
3. Povprečne zaloge (v 000 SIT)	4.375.929	4.798.984	4.078.653	109,7	84,9
4. Povprečne terjatve poslovanja (v 000 SIT)	28.944.148	32.406.328	26.484.573	111,9	81,7
5. Koef. obračanja obrat. sred. (1:2)	1,197	1,148	1,008	95,9	87,7
6. Trajanje obrata obratnih sredstev (dni) (365:5)	304,984	318,724	362,268	104,5	113,7
7. Koef. obračanja zalog (1:3)	9,381	9,143	7,901	97,5	86,4
8. Trajanje obrata zalog (dni) (365:7)	38,910	40,032	46,195	102,9	115,4
9. Koef. obračanja terjat. iz posl. (1:4)	1,418	1,354	1,217	95,5	89,9
10. Trajanje obrata terjatev iz poslovanja (dni) (365:9)	257,365	270,326	299,968	105,0	110,9

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Upočasnitev je predvsem posledica upočasnjenega obračanja zalog v letu 2001, saj se je glede na predhodno leto obračanje zalog upočasnilo za dobrih 13 %, dnevi vezave pa so se povečali za 6 dni. Na relativno nizek obrat gibljivih sredstev gradbenega podjetja pa je vplivalo predvsem **počasno obračanje terjatev iz poslovanja**. V proučevanem gradbenem podjetju so bile terjatve iz poslovanja leta 1999 vezane kar 257 dni, leta 2001 pa celo še 42 dni več kakor leta 1999.

2.2. Analiza obveznosti do virov sredstev

Obveznosti do virov sredstev so v bilanci stanja prikazane na njeni pasivni strani. Delimo jih lahko na kratkoročne in dolgoročne, lastne in tuje. Vložek kapitala, ki izraža lastniško financiranje podjetja in je z vidika podjetja njegova obveznost do lastnikov, predstavlja lastni ali nevračljivi vir poslovnih sredstev, medtem ko druge obveznosti in krediti, pridobljeni od upnikov, predstavljajo tuji ali vračljivi vir sredstev (Pučko, Rozman, 1995, str. 82).

V bilanci stanja se po SRS obveznosti do virov sredstev delijo na kapital, dolgoročne rezervacije, dolgoročne obveznosti iz poslovanja, dolgoročne obveznosti iz financiranja, kratkoročne obveznosti iz poslovanja, kratkoročne obveznosti iz financiranja in pasivne časovne razmejitve. Dolgoročne rezervacije oblikuje gospodarska družba za pokrivanje obveznosti, ki bodo po izkušnjah ali strokovnih predvidevanjih oziroma ocenah nastale oziroma utegnile nastati v obdobju, daljšem od leta dni, na podlagi pravno sklenjenih poslov ali na kaki drugi podlagi (Turk et al., 1999, str. 134).

Iz spodnje tabele je razvidno, da so obveznosti do virov sredstev gradbenega podjetja v letu 2000 glede na leto 1999 ostale skoraj enake, zmanjšale so se za manj kakor 1 %, leta 2001 pa so se glede na leto 2000 zmanjšale za 28 % in znašale 40,272 milijarde SIT. Razlog za njihovo zmanjšanje v letu 2001 je predvsem v zmanjšanju dolgoročnih rezervacij, kratkoročnih obveznosti iz financiranja in kratkoročnih obveznosti iz poslovanja. Dolgoročne rezervacije so se leta 2001 zmanjšale glede na predhodno leto za

skoraj 100 %, njihov delež pa za 3,41 strukturne točke, kratkoročne obveznosti iz financiranja so se v istem letu glede na leto 2000 zmanjšale za dobrih 71 %, kar je posledica opravljenih kompenzacij znotraj skupine in poplačila kratkoročno dobljenih kreditov. Kratkoročne obveznosti iz poslovanja so se leta 2001 glede na predhodno leto zmanjšale za slabih 33 %.

Vrednost kapitala se v proučevanem obdobju ni bistveno spreminjala, leta 2001 je znašala 10,386 milijarde SIT, nekoliko pa se je spremenila njegova struktura v letu 2001. V tem letu se je delež kapitala povečal glede na leto 2000 za 7,3 strukturne točke. Povečanje deleža v tem letu je bilo predvsem posledica povečanja deleža osnovnega kapitala, rezerv in revalorizacijskega popravka kapitala.

Največji delež v vseh obveznostih do virov sredstev gradbenega podjetja so v proučevanem obdobju predstavljale **kratkoročne obveznosti iz poslovanja**, ki je bil leta 2000 najvišji, to je 52,7 %.

Tabela 34: Prikaz obsega, strukture in dinamike obveznosti do virov sredstev (v 000 SIT in v %)

Postavka	Leto 1999		Leto 2000		Leto 2001		I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	%	Vred.	%	Vred.	%		
Kapital	9.949.551	17,8	10.347.459	18,5	10.386.269	25,8	104,0	100,4
Osnovni kapital	2.375.057	4,2	2.180.723	3,9	2.011.737	5,0	91,8	92,3
Vplačani presežek kapitala	0	0,0	0	0,0	0	0,0	–	–
Rezerve	3.149.130	5,6	2.978.123	5,3	2.934.666	7,3	94,6	98,5
Preneseni čisti dobiček ali izguba iz prejšnjih let	142.809	0,3	131.124	0,2	519.620	1,3	91,8	396,3
Revalorizacijski popravek kapitala	4.188.169	7,5	4.658.537	8,3	4.738.796	11,8	111,2	101,7
Nerazdeljeni čisti dobiček ali izguba poslovnega leta	94.386	0,2	398.952	0,7	172.451	0,4	422,7	43,2
Dolgoročne rezervacije	2.063.747	3,7	1.916.396	3,4	3.115	0,01	92,9	0,2
Dolgoročne obveznosti iz financiranja	4.022.299	7,2	3.095.483	5,5	3.592.129	8,9	76,9	116,0
Dolgoročne obveznosti iz poslovanja	2.783.569	4,9	2.065.145	3,7	1.301.823	3,2	74,2	63,0
Kratkoročne obveznosti iz financiranja	6.421.258	11,5	7.240.830	12,9	2.078.049	5,2	112,8	28,7
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	29.203.987	52,1	29.496.093	52,7	19.813.609	49,2	101,0	67,2
Pasivne časovne razmejitev	1.585.737	2,8	1.781.516	3,2	3.097.205	7,7	112,3	173,9
Obveznosti do virov sredstev	56.030.148	100,0	55.942.921	100,0	40.272.200	100,0	99,8	71,9

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Dolgoročne obveznosti iz financiranja sestavljajo dolgoročno dobljena posojila pri bankah ter obveznice Republike Slovenije. Leta 2000 so se glede na leto 1999 zmanjšale za 23 %, leta 2001 pa so se glede na predhodno leto povečale za 16 % in znašale 3,592 milijarde SIT.

2.2.1. Analiza stanja financiranja

Pri analiziranju virov financiranja poleg ugotavljanja, iz kakšnih virov podjetje nabavlja finančna sredstva, ugotavljamo tudi, kakšna so razmerja med viri, in ocenjujemo ustreznost teh razmerij. Za takšno analizo sem v nadaljevanju izračunala različne kazalnike. **Stopnja kapitalizacije** nam pove, kolikšen delež je lastnega kapitala v celotnih virih financiranja in je izražen kot razmerje med kapitalom in obveznostmi do virov sredstev, **stopnja zadolženosti** nam pove, kolikšen je delež tujih virov v celotnih virih financiranja in je izražen kot razmerje med dolgom in obveznostmi do virov sredstev, **finančni vzvod** pa je opredeljen kot razmerje med tujimi viri in kapitalom in nam pove kakšen je donos na vloženi kapital. V spodnji tabeli sem pri izračunu kazalnikov dolg opredelila kot vsoto vseh dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti ter dolgoročnih rezervacij in pasivnih časovnih razmejitev. Večja kakor je vrednost kazalnika finančnega vzvoda, večja je zadolženost gospodarske družbe in v primeru pozitivnega poslovnega izida je tudi večji donos na vloženi kapital, hkrati pa je večje finančno tveganje tako za upnike gospodarske družbe kakor za lastnike. Vrednost manjša od 1 pomeni, da se večji del premoženja družb financira s kapitalom.

Delež kapitala v financiranju kaže lastniško financiranje vseh sredstev gospodarske družbe. Večji kakor je delež sredstev, financiran s kapitalom, večja je vrednost tega kazalnika, gospodarska družba pa je manj finančno tvegana za upnike in več tveganja nosijo lastniki. Kazalnik je zato zelo pomemben za upnike, ki želijo oceniti, kolikšno je tveganje glede vračil posojil oziroma kako bi dodelitev dodatnega posojila vplivala na finančno tveganje gospodarske družbe. Lastnike pa zanima finančno tveganje v povezavi z donosnostjo. Praviloma velja, da bolj kakor je gospodarska družba finančno tvegana za upnike (nižja je vrednost tega kazalnika), višja je donosnost kapitala. Višja vrednost kazalnika pomeni večjo varnost naložb upnikov in stabilnost donosov lastnikov, vendar pa previsoka vrednost tega kazalnika lahko pomeni tudi neracionalno financiranje sredstev z dražjimi viri financiranja (če je obrestna mera za posojila nižja od načrtovanega donosa kapitala). Priporočljiva vrednost stopnje kapitalizacije je vsaj 0,5, stopnja zadolženosti pa naj ne bi presegala te vrednosti. To pomeni, da naj bi **podjetje ne imelo več kakor polovico obveznosti do tujih virov sredstev** (Pučko, 2001, str. 129).

Tabela 35: Prikaz stopnje kapitalizacije, stopnje zadolženosti in finančnega vzvoda (v 000 SIT)

Postavka	Leto 1999	Leto 2000	Leto 2001	I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	Vred.	Vred.		
1. Lastni viri (kapital)	9.949.551	10.347.459	10.386.269	104,0	100,4
2. Tuji viri (dolg)	46.080.597	45.595.462	29.885.931	98,9	65,5
3. Vsi viri (obveznosti do virov sredstev)	56.030.148	55.942.921	40.272.200	99,8	71,9
Stopnja kapitalizacije (v %) (1:3)	17,76	18,49	25,79	104,2	139,4
Stopnja zadolženosti (v %) (2:3)	82,24	81,50	74,21	99,1	91,1
Finančni vzvod (2:1)	4,63	4,41	2,88	95,1	65,3

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Omenjene kazalnike imenujemo kazalniki stanja financiranja. Uporabljamo jih zlasti pri zgodnjem odkrivanju kapitalske neustreznosti (izguba tekočega leta skupaj s prenesenimi izgubami doseže polovico osnovnega kapitala družbe), uporabljamo pa jih tudi pri analiziranju plačilne sposobnosti, saj se zaradi velike zadolženosti lahko poslabša plačilna sposobnost, posameznemu podjetju pa se lahko celo zgodi, da bo v primeru poslabšanja poslovanja postalo plačilno nesposobno in ne bo moglo odplačevati obresti in glavnice.

Iz zgornje tabele je razvidno, da gradbeno podjetje v proučevanem obdobju **ne potrjuje splošno veljavnega pravila o 50 % udeležbe lastnih in tujih virov**, saj je v vseh treh letih izkazovalo **večji delež tujih virov**. Leta 2001 je bil delež lastnih virov nekoliko višji kakor preostali dve leti in je znašal dobrih 25 %, glede na leto 2000 se je zvišal za 39 %. Razlog za tak ugoden odmik je predvsem v zmanjšanju kratkoročnih obveznosti iz poslovanja in financiranja v letu 2001 (tabela 34), kar seveda pomeni zmanjšanje tujih virov financiranja. Tako se je delež tujih virov podjetja leta 2001 glede na predhodno leto zmanjšal za 9 % in je znašal 74 % vseh virov. Pretežnost tujih virov govori o **nevarnosti za stabilnost poslovanja** proučevanega gradbenega podjetja.

Iz kazalnika finančnega vzvoda vidimo, da je imelo proučevano gradbeno podjetje v vseh treh letih veliko več tujih virov kakor pa lastnih virov financiranja sredstev. Leta 1999 je delež tujih virov znašal dobrih 460 % lastnih virov. Leta 2000 se je glede na predhodno leto znižal za 4,9 %, leta 2001 pa se je glede na leto 2000 še dodatno znižal za 34 %, v tem letu je imelo podjetje 287 SIT obveznosti na 100 SIT kapitala.

2.2.2. Analiza kapitalske pokritosti sredstev

Povprečni kapital v primerjavi s povprečnimi sredstvi, tako imenovan **kazalnik kapitalske pokritosti sredstev**, meri odstotek vseh sredstev ki jih zagotovijo lastniki. Upniki dajejo prednost visokemu kazalniku kapitalske pokritosti sredstev, saj le-ta omogoča previdnost ob morebitni likvidaciji podjetja in s tem tudi njihovi izgubi. Lastniki pa se po drugi strani bolj nagibajo k nižji vrednosti tega kazalnika, predvsem zato, da bi tako povečali prihranke, ali pa zato, ker bi se morali zaradi prodaje novih delnic odpovedati določeni stopnji nadzora. Če znaša kazalnik kapitalske pokritosti sredstev manj kakor 50 %, to pomeni, da upniki pokrivajo več kakor polovico celotnega financiranja podjetja. Takšno podjetje bo imelo težave pri najemanju dodatnih posojil, zlasti če ne bo povečalo lastniškega kapitala.

Tabela 37: Prikaz izračuna kapitalske pokritosti sredstev (v 000 SIT)

Postavka	Leto 1999	Leto 2000	Leto 2001	I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	Vred.	Vred.		
1. Povprečni kapital	10.723.310	10.148.505	10.366.864	94,6	102,2
2. Povprečna sredstva	52.765.605	55.986.534	48.107.560	106,1	85,9
Kapitalska pokritost sredstev (1:2)	0,203	0,181	0,215	89,2	118,9

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Iz zgornje tabele je razvidno, da je imelo proučevano gradbeno podjetje v vseh treh letih kazalnik kapitalske pokritosti manj kot 50 %. Najnižji je bil leta 2000 in je znašal 0,18, kar pomeni, da so **lastniki pokrivali le 18 % celotnega financiranja podjetja**. V letu 2001 se

je glede na predhodno leto vrednost tega kazalnika izboljšala za približno 18 % in je znašala 0,21, kar pa pomeni, da upniki še vedno pokrivajo več kot polovico celotnega financiranja podjetja.

2.3. Analiza plačilne sposobnosti

Plačilna nedisciplina predstavlja v Sloveniji že dolgo časa velik problem. Njeni povzročitelji so plačilno nesposobne fizične in pravne osebe, ki niso sposobne poravnati v plačilo zapadle obveznosti v rokih ali nasploh. Razlikovati je treba kratkoročno plačilno nesposobnost (nelikvidnost–nesposobnost zagotoviti poravnavanje v plačilo zapadlih dolgov v kratkem roku) in dolgoročno plačilno nesposobnost (nesolventnost–nesposobnost zagotoviti poravnavanje vseh dolgov v dolgem roku). Dolgoročno plačilno nesposobnost dolžnika ali njegovo prezadolženost je včasih mogoče odpraviti s prisilno poravnavo in finančno reorganizacijo ter poplačilom upnikov. Če to ni mogoče, pride do njegovega stečaja ali likvidacije.

Plačilna sposobnost podjetja se ugotavlja s primerjavo časa zapadlosti obveznosti do virov sredstev s časom, potrebnim za unovčenje sredstev. Podjetje lahko pri financiranju sredstev zasleduje tri politike (Brigham, Houston, 1998, str. 662–664):

- izenačevanje ročnosti, kjer so dolgoročna sredstva financirana z dolgoročnimi viri, kratkoročna sredstva pa s kratkoročnimi viri,
- agresivno politiko, kjer je tudi del dolgoročnih sredstev pokrit s kratkoročnimi viri,
- konservativno politiko, kjer so poleg dolgoročnih sredstev, tudi kratkoročna sredstva v celoti pokrita z dolgoročnimi viri.

Pri agresivni politiki se podjetje srečuje z nižjimi stroški financiranja, z možnostjo hitrejšega pridobivanja virov financiranja in z visoko stopnjo prilagodljivosti, vendar pa tudi s tveganjem plačilne sposobnosti zaradi zapadlosti dolga pred unovčenjem sredstev. Nasprotno velja pri konservativni politiki financiranja.

Podjetje je plačilno sposobno, če ima več ali vsaj enako denarja, kakor so zapadle obveznosti (Turk, 1989, str. 303). Torej na plačilno sposobnost vpliva tako denar kakor tudi zapadle obveznosti.

Plačilno sposobnost lahko podjetje popravi tako, da pospeši obračanje svojih sredstev ali pa jih poveča ob takih obveznostih do virov sredstev, ki ne zapadejo na hitro (Turk, 1989, str. 303). Kazalniki dolga in kapitala izhajajo iz tega, da vsako podjetje potrebuje denar. Denar lahko podjetje pridobiva od lastnikov ali pa iz dobička, za katerega ne plačuje obresti, in od bank ali z izdajo dolžniških instrumentov, kot so menice in obveznice. Banke in lastniki obveznic pa v nasprotju s kapitalskimi investitorji pričakujejo vračilo. Zaradi tega je lahko preživetje podjetja odvisno od tega, koliko je sposobno izpolniti tovrstne obveznosti.

Za izračunavanje in preverjanje plačilne (ne)sposobnosti imajo podjetja na voljo več metod. Najpogosteje podjetja še vedno uporabljajo analizo in izračunavanje kazalnikov s podatki, ki izhajajo iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Ti podatki so statične postavke (izražene v izbranem trenutku preteklega obdobja), plačilna sposobnost pa je že po definiciji dinamično opredeljena kategorija, zato je koristno v analizo vključiti tudi podatke iz izkazov denarnih in finančnih tokov (Novak, 2001, str. 27). V diplomski nalogi

sem se omejila na prikaz kazalnikov, ki so izračunani le iz podatkov bilance stanja in izkaza uspeha.

Ker so sredstva podjetja bolj ali manj oddaljena od denarne oblike, ločimo različne kazalnike plačilne sposobnosti. V spodnji tabeli sem prikazala izračun treh kazalnikov in sicer **kratkoročni koeficient**, ki je opredeljen kot razmerje med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi podjetja in nam pove, koliko kratkoročnih sredstev lahko podjetje na določen dan poravna s svojimi kratkoročnimi sredstvi, **pospešeni koeficient**, ki ima v števcu denarna sredstva, kratkoročne terjatve in kratkoročne finančne naložbe, v imenovalcu pa kratkoročne obveznosti, in pa **koeficient dolgoročnega financiranja stalnih sredstev**, ki je opredeljen kot razmerje med kapitalom, dolgoročnim dolgom, dolgoročnimi rezervacijami in stalnimi sredstvi.

Vrednost **koeficienta dolgoročnega financiranja stalnih sredstev** ali količnika finančne stabilnosti mora biti okrog ena, da lahko podjetje finančno stabilno posluje. V proučevanih letih je bila v gradbenem podjetju vrednost tega količnika nad ena, kar pomeni, da ima **podjetje prevelike dolgoročne vire sredstev**, kar je praviloma nesmotrno. Podjetje del kratkoročnih sredstev financira z dolgoročnimi viri, ti pa so navadno dražji od kratkoročnih.

Tabela 36: Prikaz kratkoročnega koeficienta, pospešenega koeficienta in koeficienta dolgoročnega financiranja stalnih sredstev (v 000 SIT)

Postavka	Leto 1999	Leto 2000	Leto 2001	I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	Vred.	Vred.		
1. Kratkoročna sredstva	35.983.441	36.525.706	25.044.163	101,5	68,6
2. Denarna sredstva	389.069	312.915	1.390.108	80,4	444,2
3. Kratkoročne terjatve	26.607.522	28.400.263	17.157.748	106,7	60,4
4. Kratkoročne finančne naložbe	3.342.999	2.554.608	2.456.113	76,4	96,1
5. Stalna sredstva	15.225.287	14.433.764	12.800.353	94,8	88,7
6. Kratkoročne obveznosti	35.625.245	36.736.923	21.891.658	103,1	59,6
7. Kapital	9.949.551	10.347.459	10.386.269	104,0	100,4
8. Dolgoročni dolg	6.805.868	5.160.628	4.893.952	75,8	94,8
9. Dolgoročne rezervacije	2.063.747	1.916.396	3.115	92,9	0,2
Kratkoročni koeficient (1:6)	1,01	0,99	1,14	98,4	115,1
Pospešeni koeficient (2+3+4/6)	0,85	0,85	0,96	99,9	112,7
Koef. dolgoročnega financiranja stalnih sredstev (7+8+9/5)	1,24	1,21	1,19	97,7	98,9

Vir: Izkaz uspeha in bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Kratkoročni koeficient naj bi dosegal vrednost vsaj dve po likvidnosti, saj je to minimum, ki je potreben za zanesljiv denarni tok, čeprav nekatera podjetja, ki imajo večinski delež sredstev v gotovini, tradicionalno operirajo z nižjimi številkami. V zgornji tabeli je razvidno, da ima proučevano gradbeno podjetje vrednost tega kazalnika v vseh treh letih pod dve, torej obstaja nevarnost, da bo imelo podjetje likvidnostne težave. Leta 2001 se je vrednost kratkoročnega koeficienta glede na predhodno leto povečala za dobrih 15 % in znašala 1,14. to pomeni, da je imelo podjetje v letu 2001 v kratkoročna sredstva vezane

večje vsote denarja kakor v preteklem letu. Precej večji kazalnik pa lahko pomeni, da menedžment ni dovolj agresiven pri gospodarjenju z obratnimi sredstvi.

Kazalnik pospešene plačilne sposobnosti je morda najboljše merilo plačilne sposobnosti na določen dan, saj imamo opraviti samo s tistimi sredstvi, ki jih lahko v kratkem času spremenimo v gotovino. Zato v tem kazalniku niso upoštevane zaloge, saj so najmanj likvidno sredstvo med obratnimi sredstvi podjetja. Kazalnik med 0,5 in 1 je zadovoljiv za večino podjetij. V opazovanem gradbenem podjetju je bila vrednost tega kazalnika v letih 1999 in 2000 približno enaka, v letu 2001 pa se je glede na leto poprej povečala za dobrih 12 % in je znašala 0,95. Ker so kratkoročna sredstva draga zaradi denarnih sredstev, ki jih vežejo nase v poslovnem procesu in ker ne prinašajo dobička, dokler niso spremenjena v proizvode in prodana kupcem, je treba višino kazalnika obdržati na čim nižji ravni glede na še sprejemljivo stopnjo tveganja.

Naj omenim le še to, da na plačilno sposobnost družbe oziroma na njeno donosnost lahko vplivajo tudi dejavniki, na katere podjetje nima vpliva. Takšni dejavniki so lahko nesolventnost poslovnega partnerja, stavke v tem podjetju ali pri pomembnem dobavitelju ali kupcu, ukrepi za varstvo narave, zakonodaja, ki lahko bistveno poslabša ali izboljša prednosti enega podjetja proti drugim itn. (Kavčič, 1996, str. 102).

3. ANALIZA IZKAZANE USPEŠNOSTI POSLOVANJA

3.1. Pojmovanje uspešnosti poslovanja

Biti učinkovit pomeni delati "prav". **Učinkovitost** je notranja značilnost sistema, da izpolni zahtevane naloge v določenem času in nam pove, kolikšni vložki ali potroški so potrebni, da pridemo do učinkov. Biti uspešen pa pomeni delati "prave" stvari. **Uspešnost** je zunanja značilnost sistema, merimo pa jo z ugotavljanjem, kaj dosežemo z učinki glede na vložke ali potroške (Borak, 2000, str. 102).

Uspešnost poslovanja nam odgovarja na vprašanje, kako se uresničuje temeljno načelo gospodarjenja, ki ga lahko izrazimo na dva načina: doseči dani rezultat z minimalnimi žrtvami (sredstvi), ali z danimi žrtvami (sredstvi) doseči maksimalni možni rezultat (Tekavčič, 1995, str. 67).

Večina menedžerjev ve in verjame, da je dobiček najodločilnejši (čeprav ne edini) za preživetje, razvoj in rast podjetja. **Dobiček** je merilo sposobnosti in učinkovitosti menedžmenta, je **temeljni cilj poslovanja** podjetja. Vendar pa absolutni znesek dobička v določenem obdobju ni zadovoljivo merilo uspešnosti podjetja. Iz navedenega razloga je treba oblikovati relativno merilo uspešnosti, ki bi omogočalo primerjavo s poslovanjem v preteklosti in s konkurenčnimi podjetji. Dajalo naj bi tudi vpogled v prihodnje poslovanje podjetja kot celote in podlago za planiranje ter doseganje zelenih rezultatov. Hkrati naj bi takšno merilo opozarjalo tudi na morebitne nepravilnosti in večje spremembe v poslovanju (Tyran, 1992, str. 109–110). Dobičkonosnost pa je čisti učinek velikega števila politik in poslovnih odločitev ter prikazuje kombinacijo vplivov plačilne sposobnosti ter gospodarjenja z aktivo in pasivo na poslovni izid.

Kazalnikov, ki iz različnih zornih kotov prikazujejo dobičkonosnost podjetja, najdemo v strokovni literaturi kar precej. Pri oblikovanju dobičkonosnosti se lahko uporabljajo različne ravni dobička, vse do neto dobička, ki je na voljo lastnikom podjetja.

V razvitem tržnem gospodarstvu je temeljna mera uspešnosti podjetja donosnost njegovega poslovanja (Rozman, 1995, str. 57). Da jo ugotovimo, se običajno izračunavajo trije temeljni kazalci donosnosti; če navedem ustrezne angleške izraze, gre za kazalnik **ROE** (Return on Equity), **ROA** (Return on Assets) ter **ROI** (Return on Investments).

V svetovni literaturi pa vse pogosteje zasledimo opozorilo o potrebi po novih sodilih za presojanje uspešnosti poslovanja. Ta opozorila so posledica dejstva, da se podjetja, ki želijo preživeti na zahtevnih svetovnih trgih, soočajo z zahtevo po doseganju poslovne odličnosti, ki od njih terja izredno prožno poslovanje ter nenehno prilagajanje vedno novim zahtevam kupcev. Tako nastajajo opozorila o pomenu upoštevanja nefinančnih meril za presojanje uspešnosti poslovanja. V nadaljevanju se z analizo teh kazalnikov ne ukvarjam, ker bi to presegalo vsebinski okvir te diplomske naloge.

3.2. Analiza izkazane uspešnosti poslovanja

Kazalnik **ROE** je opredeljen kot razmerje med doseženim čistim dobičkom v obdobju in zanj vloženim povprečnim kapitalom in je zanimiv predvsem za lastnike podjetja. Vlagatelji namenjajo temu kazalniku posebno pozornost, saj jim pove, koliko je podjetje ustvarilo z njihovim kapitalom. Ker sem v števcu zajela čisti dobiček, ga bom v nadaljevanju poimenovala čista dobičkonosnost kapitala.

Z vidika podjetja kot celote pa je ustrezneje izračunavati kazalnik **ROA**, ki je opredeljen z razmerjem med celotnim dobičkom in povprečno vloženimi vsemi poslovnimi sredstvi (Tekavčič, 1995, str. 72). Kaže nam uspešnost menedžmenta pri gospodarjenju s sredstvi in oblikovanju dobička. Raven tega kazalnika se spreminja, saj je odvisna od samega posla konkurenčnosti proizvodov in storitev ter od stopnje dodane vrednosti, ki jo zaposleni realizirajo v podjetju (Miheljak, 1999, str. 180). V nadaljevanju ga bom poimenovala dobičkonosnost sredstev.

Kazalnik **ROI** (donosnost sredstev) pa je zanimiv zlasti pri dolgoročnem gledanju na poslovanje. Kratkoročno ima amortizacija predvsem značaj stroška, dolgoročno pa je njena vloga enaka vlogi dobička, zato v števcu tega kazalnika dobiček zamenja donos, ki sestoji iz dobička in amortizacije (Rozman, 1995, str. 45).

Dobičkonosnost sredstev se je v letu 2000 glede na predhodno leto povečala kar za 298 %. Tako je 100 SIT, vloženih v sredstva gradbenega podjetja, v letu 2000 prineslo 0,7 SIT dobička. Leta 2001 pa se je dobičkonosnost sredstev glede na leto 2000 poslabšala za slabih 50 % in je 100 SIT, vloženih v sredstva podjetja, v tem letu prineslo le 0,4 SIT dobička. Podobno je bilo s čisto dobičkonosnostjo kapitala, le da je bila v proučevanem obdobju nekoliko višja in je bilo v letu 2000 glede na predhodno leto njeno povečanje višje, povečala se je za dobrih 346 %, v letu 2001 pa je bilo njeno zmanjšanje glede na leto 2000 še nekoliko večje, znašalo je dobrih 57 %.

Tabela 37: Prikaz izračuna dobičkonosnosti sredstev, čiste dobičkonosnosti kapitala in donosnosti sredstev

Postavka	Leto 1999	Leto 2000	Leto 2001	I _{00/99}	I _{01/00}
	Vred.	Vred.	Vred.		
1. Čisti dobiček (v 000 SIT)	94.386	398.952	172.451	422,7	43,2
2. Celotni dobiček (v 000 SIT)	94.386	398.952	172.451	422,7	43,2
3. Amortizacija (v 000 SIT)	1.039.484	1.301.060	1.259.163	125,2	96,8
4. Povprečna vrednost kapitala (v 000 SIT)	10.723.310	10.148.505	10.366.864	94,6	102,2
5. Povprečna vred. Sredstev (v 000 SIT)	52.765.605	55.986.534	48.107.560	106,1	85,9
6. Dobičkonosnost sredstev (v %) (2:5)	0,18	0,71	0,36	398,4	50,3
7. Čista dobičkonosnost kapitala (v %) (1:4)	0,88	3,93	1,66	446,6	42,3
8. Donosnost sredstev (v %) (2+3/5)	2,15	3,04	2,98	141,3	98,0

Vir: Izkaz uspeha in bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Iz izračunov v tabeli je razvidno, da obravnavano gradbeno podjetje v proučevanem obdobju ni imelo obveznosti iz naslova plačila davka iz dobička, zato imata čisti dobiček in celotni dobiček enake vrednosti.

Izračuni donosnosti sredstev ravno tako kažejo na večjo uspešnost proučevanega podjetja v letu 2000 glede na predhodno leto. Leta 2000 je gradbeno podjetje s 100 SIT, vloženih v sredstva, ustvarilo 3 SIT donosa, kar znaša 0,9 SIT več, kakor je ustvarilo donosa v letu 1999. Leta 2001 pa je donosnost sredstev proučevanega gradbenega podjetja glede na predhodno leto ostala približno enaka.

4. ANALIZA DEJANSKEGA USPEHA IN USPEŠNOSTI

4.1. Razlogi za odstopanje izkazanega uspeha poslovanja od dejanskega

Računovodsko izkazani poslovni uspeh je brez dvoma del slike o dosežkih gospodarske družbe, vendar nam ne pove vsega o stvarnem ekonomskem uspehu poslovanja družbe. Računovodsko **izkazani poslovni uspeh se nanaša praviloma na krajše obdobje**. Izbrana dolžina poslovnega obdobja pa močno vpliva na možnost pravilnega izkazovanja stvarnega ekonomskega uspeha poslovanja. Samo v poslovnem obdobju, ki se pokriva s celo življenjsko dobo podjetja, je načeloma možno povsem pravilno ugotoviti ekonomski uspeh poslovanja. Zato se mora računovodska analiza poslovanja praviloma nasloniti v izhodišču na računovodsko ugotovljeni poslovni uspeh, ki ga pa poskuša popravljati na način, ki bi ga čimbolj približal stvarnemu ekonomskemu uspehu.

Na odklone računovodsko izkazanega poslovnega uspeha od stvarnega ekonomskega uspeha gospodarske družbe pa ne vplivajo le dejavniki, ki izhajajo iz dejstva, da se poslovno obdobje ne pokriva s trajanjem poslovnega ali proizvodnega ciklusa, ampak predvsem **ustvarjanje tihih oziroma skritih rezerv in izgub** v gospodarski družbi (Pučko, 1995, str. 64–65).

Tihe rezerve so posledica poslovne in bilančne politike in se kažejo v podcenjevanju sredstev in precenjevanju obveznosti. Zaradi tihih rezerv se v naslednja poslovna obdobja

prenašajo manjši stroški, ker je podjetje že v tekočem letu obračunalo večjo vrednost obrabe in porabe, kakor je bilo potrebno (Koletnik, Kokotec-Novak, 1994, str. 301). Podvrednotenje aktive nastaja predvsem zaradi previsokih odpisov stalnih sredstev ali zaradi previsokih izkazovanj zmanjšanja zalog. Previsoko izkazovanje pasive pa je predvsem posledica previsokega izkazovanja rezervacij ali drugih obveznosti. Prednosti tihih rezerv so v tem, da omejujejo razdelitev dobičkov (predvsem pri kapitalskih družbah), zato je njihovo oblikovanje predvsem v skladu z načelom previdnosti. Poleg tihih rezerv pa poznamo tudi skrite rezerve. Največkrat se o tihih rezervah govori tedaj, ko so le-te tudi predstavljene v poslovnem poročilu ali v dodatku k bilancam, medtem ko o skritih rezervah govorimo takrat, ko obstajajo, a niso transparentne ne v bilanci stanja ne v dodatku in ne v letnem poslovnem poročilu (Koletnik, Kokotec-Novak, 1994, str. 303).

V kolikor pa podjetje zasleduje nasprotno politiko, ki se kaže v prevrednotenju sredstev in v podcenjevanju obveznosti, se vse odraža v **skritih izgubah**. To je v nasprotju z načeli in standardi bilanciranja in jih računovodska teorija ter praksa ne odobravata. V slovenskih računovodskih standardih lahko kar na nekaj mestih najdemo vgrajeno "varovalko", ki varuje, da podjetje nima precenjenih vrednosti sredstev na aktivni strani bilance stanja. Načelo previdnosti pri bilanciranju sredstev in obveznosti do njihovih virov namreč zahteva, da se postavke na aktivni strani zaokrožujejo navzdol, da pa se nasprotno postavke pasivne strani bilance stanja zaokrožujejo navzgor.

Oblikovanje skritih izgub in rezerv v okviru veljavnih predpisov in standardov je možno zaradi dveh razlogov. Prvič, ti določajo, da je potrebno računovodske izkaze pripravljati ob koncu vsakega koledarskega leta. Tako določeno poslovno obdobje pa se običajno ne ujema s trajanjem poslovnega cikla podjetja. Ob koncu koledarskega leta namreč večina poslovnih transakcij ni zaključenih. Da bi lahko ugotovili poslovni izid, je potrebno nekatere poslovne dogodke oceniti, in ne izmeriti. Seveda **ocenjevanje vnaša v izkazan poslovni izid poleg negotovosti tudi možnost za pristranskost ocenjevalca** (Kavčič, 1995, str. 58). Drugo možnost za oblikovanje skritih izgub in rezerv omogoča izbira alternativnih rešitev, ki jih ponujajo standardi. Izbira različice je odvisna od računovodskih strokovnjakov, vendar ni nujno najbolj optimalna z vidika podjetja.

Analitik mora poskušati izločiti iz računovodsko izkazanega poslovnega uspeha navedene skrite rezerve oziroma izgube. Rezultat analiziranja je običajno slika, da poslovni uspeh po poslovnih obdobjih bolj variira, kakor to izkazuje računovodstvo. Lastnikom podjetja velikokrat prikazuje boljši uspeh od stvarnega. Poslovodstvo je tudi nagnjeno k temu, da si rado zatiska oči pred stvarnim poslabšanjem rezultatov poslovanja.

4.2. Analiza dejanskega uspeha poslovanja

Dejanski ekonomski uspeh poslovanja podjetja je praviloma drugačen od računovodsko ugotovljenega. Za to so številni razlogi, vendar so, kot sem omenila že zgoraj, praktično vsi posledica dejstva, da se dobiček ugotavlja za poslovno obdobje, ki je krajše od celotne življenjske dobe podjetja. Med njimi naj omenim naslednje (Bergant, 1996, str. 75):

- dolgoročnejshe ekonomske kategorije praviloma vključujejo tudi rezultate delovanja tako imenovanih "mehkih" elementov, ki jih kratkoročno ni možno računovodsko obravnavati (kvaliteta kadrov, ustreznost razvojne strategije podjetja, vplivi okolja itd.),

- tihe in skrite rezerve (ali izgube) v podjetju,
- ocena nezaključenih poslovnih transakcij v obdobju, za katerega se ugotavlja dobiček in upoštevanje negotovosti,
- različne rešitve, ki jih omogočajo računovodski standardi,
- ustreznost računovodskih usmeritev v podjetju,
- kreativno računovodstvo, ki se giblje od poskusov prikazati resnično in pošteno sliko do dvomljive prakse prikrojavanja bilanc.

Bilančni rezultati proučevanega gradbenega podjetja za leto 2001 niso samo odraz uspešnosti tekočega poslovanja, ampak so v velikem delu **posledica opravljenih "čiščenj" bilančnih postavk**, ki so posledica preteklega poslovanja ter nekaterih prevrednotenj v premoženjski bilanci. V podjetju so naredili podrobno analizo poslovanja in ugotovili, da so bile že v letu 2000 postavke v poslovnih knjigah previsoko ovrednotene (npr. vrednost zalog nedokončane proizvodnje, nekatere terjatve in obveznosti), bodisi prenizko ovrednotene (npr. zemljišča) ali pa so bile v preteklosti nenamerno spregledane.

Tabela 38: Poenostavljen izkaz uspeha za leto 2000 popravljeno za skrite izgube in tihe rezerve (v 000 SIT)

Postavka	Leto 2000	Leto 2000	Leto 2000	Leto 2000
	Izkazano	Optimistični pogled	Pesimistični pogled	Realni pogled
Čisti prihodki iz prodaje	44.427.020	44.427.020	44.357.855	44.357.855
Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončanih proizvodov	143.194	143.194	-638.425	-638.425
Vrednost usredstvenih lastnih proizvodov ali storitev	372.014	372.014	372.014	372.014
Drugi prihodki od poslovanja	112.479	112.479	112.479	112.479
Kosmati donos iz poslovanja	45.054.707	45.054.707	44.203.923	44.203.923
Stroški blaga, materiala in storitev	35.445.520	35.445.520	35.466.601	35.466.601
Stroški dela	7.115.904	7.115.904	7.115.904	7.115.904
Amortizacija neopredmetenih dolg. sredstev in opredmetenih osnovnih sredstev	1.301.060	1.301.060	1.467.315	1.467.315
Odpisi obratnih sredstev	42.370	42.370	55.281	55.281
Drugi odhodki poslovanja	113.962	113.962	113.962	113.962
Dobiček ali izguba iz poslovanja	1.035.891	1.035.891	-15.140	-15.140
Prihodki na podlagi deležev iz dobička	293.655	293.655	293.655	293.655
Prihodki iz obresti in drugi prih. od financiranja	1.500.957	1.872.375	1.500.957	1.872.375
<i>Revalorizacijski presežek</i>	1	371.419	1	371.419
Odpisi dolgoročnih in kratk. finančnih naložb	688.624	688.624	688.624	688.624
Stroški obresti in drugi odhodki financiranja	2.128.554	2.128.554	2.426.830	2.426.830
Dobiček ali izguba iz rednega delovanja	13.325	384.743	-1.335.982	-964.564
Izredni prihodki	1.123.672	1.446.428	555.415	878.171
Izredni odhodki	738.046	738.046	738.046	738.046
Celotni dobiček ali izguba	398.951	1.093.125	-1.518.613	-824.439
Davki iz dobička	0	0	0	0
Čisti dobiček ali izguba poslovnega leta	398.951	1.093.125	-1.518.613	-824.439

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leto 2000 in interna poročila gradbenega podjetja.

Da bi za leto 2000 dobili realnejše rezultate poslovanja, sem v tabeli 38 in tabeli 39 prikazala, kakšen bi bil poslovni izid, če bi kot optimist upoštevali le tihe rezerve ali kot pesimist le skrite izgube oziroma oboje.

4.2.1. Optimistični pogled na poslovanje podjetja (tihe rezerve)

Če kot optimist rečemo, da je realno le upoštevanje tih rezerv in predvidevamo, da je podjetje izkazovalo slabši poslovni rezultat, kakor je dejanski, vidimo, da so bila nekatera **zemljišča** pre nizko ovrednotena, ker niso bila pravilno revalorizirana. Z revaloriziranjem zemljišč skladno z določili slovenskih računovodskih standardov se tako njihova vrednost poveča za dobrih 371 milijonov SIT, kar se v bilanci stanja kaže kot višja vrednost zemljišč, v izkazu uspeha pa povečani revalorizacijski presežek, ki povečuje poslovni izid. Preveč je bilo tudi oblikovanih **dolgoročnih rezervacij** za pokrivanje morebitnih obveznosti. Če ta del, ki znaša približno 260 milijonov SIT izločimo iz bilanc, se v izkazu uspeha povečajo izredni prihodki, kar spet povečuje izkazani dobiček. Zastarele so tudi nekatere **kratkoročne obveznosti iz poslovanja** gradbenega podjetja. Če jih odpišemo se v izkazu uspeha spet povečajo izredni prihodki in posledično tudi izkazani dobiček. Z razkrivanjem samo tih rezerv lahko tako nekdo ugotovi, da je dejanski čisti dobiček proučevanega gradbenega podjetja v letu 2000 **za 694,174 milijona višji**, kakor je bil izkazan.

4.2.2. Pesimistični pogled na poslovanje podjetja (skrite izgube)

Po drugi strani pa nekdo kot pesimist lahko ugotovi, da je realno, če upošteevamo le skrite izgube in je podjetje izkazovalo boljši poslovni rezultat, kakor je dejanski. V bilanci stanja z upoštevanjem skritih izgub lahko torej vidimo, da se je vrednost **opredmetenih osnovnih sredstev** zmanjšala za približno 179 milijonov SIT. Do zmanjšanja je prišlo zaradi odpisa nekatere **proizvajalne opreme** v vrednosti 12,9 milijonov SIT in zaradi oblikovanja popravka vrednosti (amortizacijski odpis) določeni proizvodjalni opremi gradbenega podjetja. Gre za znesek popravkov, ki bi že morali biti oblikovani, a je nenamenoma prišlo do opustitve tega dejanja. V izkazu uspeha se nam na tej podlagi povečajo odpisi obratnih sredstev in stroški amortizacije, kar pa oboje posledično znižuje izkazani poslovni izid.

V preteklosti je bila na nekaterih projektih vrednotena **nedokončana proizvodnja** v zneskih, ki jih ni bilo mogoče v celoti zaračunati investitorju, zato so se v poslovnih knjigah pojavili kot skrite izgube. Z realnim vrednotenjem nedokončane proizvodnje je bilo ugotovljeno, da so knjigovodske vrednosti nedokončane proizvodnje na nekaterih projektih previsoke, zato so bile knjigovodsko popravljene. Vrednost zalog nedokončane proizvodnje se je z upoštevanjem popravka vrednosti zmanjšala za dobrih 781 milijonov SIT.

Zmanjšala se je tudi vrednost **kratkoročnih terjatev iz poslovanja** kot posledica popravka vrednosti terjatev, ki so se izkazale za nerealne, kar je negativno vplivalo na višino poslovnega rezultata iz rednega delovanja. V letu 2000 je imelo proučevano gradbeno podjetje tudi premalo oblikovanih **dolgoročnih rezervacij** za dela, ki še niso bila opravljena, a so bila zaračunana z avansnimi situacijami v znesku 568 milijonov SIT. **Kratkoročne obveznosti do dobaviteljev** so pre nizko izkazane, predvsem zaradi

nevkalkuliranih zamudnih obresti do dobaviteljev in drugih obveznosti do dobaviteljev. V izkazu uspeha se vsi zgoraj naštet primeri kažejo v nižjem čistem dobičku oziroma v **višji izgubi leta 2000, ki je znašala 1,093 milijarde SIT.**

Tabela 39: Poenostavljena bilanca stanja gradbenega podjetja za leto 2000, popravljena za skrite izgube in tihe rezerve (v 000 SIT)

Postavka	Leto 2000	Leto 2000	Leto 2000	Leto 2000
	Izkazano	Optimistični pogled	Pesimistični pogled	Realni pogled
Stalna sredstva	14.433.764	14.805.182	14.254.598	14.626.016
Neopredmetena dolgoročna sredstva	163.187	163.187	163.187	163.187
Opredmetena osnovna sredstva	10.191.397	10.562.815	10.012.231	10.383.649
Zemljišča	1.782.748	2.154.166	1.782.748	2.154.166
Proizvajalna oprema	4.934.067	4.934.067	4.754.901	4.754.901
Dolgoročne finančne naložbe	4.079.180	4.079.180	4.079.180	4.079.180
Popravek kapitala	0	0	0	0
Gibljava sredstva	41.509.157	41.509.157	40.658.373	40.658.373
Zaloge	4.739.348	4.739.348	3.957.729	3.957.729
Nedokončana proizvodnja	2.904.992	2.904.992	2.123.373	2.123.373
Dolgoročne terjatve iz poslovanja	4.983.451	4.983.451	4.983.451	4.983.451
Kratkoročne terjatve iz poslovanja	28.400.263	28.400.263	28.331.098	28.331.098
Kratkoročne finančne naložbe	2.554.608	2.554.608	2.554.608	2.554.608
Denarna sredstva	312.915	312.915	312.915	312.915
Aktivne časovne razmejitve	518.572	518.572	518.572	518.572
SKUPAJ SREDSTVA	55.942.921	56.314.339	54.912.971	55.284.389
Kapital	10.347.459	11.041.633	8.429.895	9.124.069
Nerazdeljeni čisti dobiček ali izguba posl. leta	398.951	1.093.125	-1.518.613	-824.439
Dolgoročne rezervacije	1.916.396	1.656.091	2.484.653	2.224.348
Dolgoročne obveznosti iz financiranja	3.095.483	3.095.483	3.095.483	3.095.483
Dolgoročne obveznosti iz poslovanja	2.065.145	2.065.145	2.065.145	2.065.145
Kratkoročne obveznosti iz financiranja	7.240.830	7.240.830	7.240.830	7.240.830
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	29.496.093	29.433.642	29.815.450	29.752.999
Pasivne časovne razmejitve	1.781.516	1.781.516	1.781.516	1.781.516
SKUPAJ OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	55.942.921	56.314.339	54.912.971	55.284.389

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leto 2000 in interna poročila gradbenega podjetja.

4.2.3. Realni pogled na poslovanje podjetja (tihe rezerve in skrite izgube)

Na podlagi opravljenih analiz je razvidno, da izkazani dobiček gradbenega podjetja v letu 2000 ni odsev dejanskega poslovanja podjetja v tem letu. Podjetje je na njem opravilo določene korekcije. Dejanski uspeh poslovanja gradbenega podjetja je bil v letu 2000, če upoštevamo tihe rezerve in skrite izgube, močno negativen, podjetje je v tem letu izkazovalo **visoko izgubo v višini 824 milijonov SIT**. Da bi bila dejanska izguba podjetja v letu 2000 videti manjša, so v računovodstvu opravili določene korekcije dejanskega rezultata. Tovrstno prirejanje je seveda vprašljivo, saj pomeni le prenašanje tekočih izgub na jutri.

4.3. Analiza dejanske ekonomičnosti

Kakor sem navedla že v tretjem poglavju, podjetje posluje gospodarno, če so prihodki večji od odhodkov. Ker so bili celotni prihodki v letu 2000, če upoštevamo le **tihe rezerve**, višji od celotnih odhodkov, je dosegel kazalnik ekonomičnosti I vrednost, večjo od 1, kar pomeni, da je gradbeno podjetje poslovalo učinkovito. Povsem drugačno sliko pa nam pokaže kazalnik ekonomičnosti I v letu 2000, če upoštevamo le **skrite izgube**. V tem primeru so celotni prihodki gradbenega podjetja nižji od celotnih odhodkov in je kazalnik ekonomičnosti I v tem letu manjši od 1. To seveda pomeni, da podjetje v tem letu ni poslovalo gospodarno, saj je na 100 SIT celotnih odhodkov v letu 2000 odpadlo le 97 SIT celotnih prihodkov. V obeh primerih, torej če upoštevamo le tihe rezerve ali le skrite izgube, pa nam sicer nekoliko boljše rezultate kaže ekonomičnost tekočega poslovanja, ki pa je še vedno nižja od ena.

Dosežena stopnja **ekonomičnosti II** v letu 2000 z upoštevanjem **tihih rezerv in skritih izgub** kaže, da je na 100 SIT odhodkov iz tekočega poslovanja odpadlo 99 SIT prihodkov iz tekočega poslovanja.

Tabela 40: Izračun kazalnikov ekonomičnosti ob upoštevanju skritih izgub in tihih rezerv

Postavka	Leto 2000	Leto 2000	Leto 2000	Leto 2000	I _{opt./dej.}	I _{pes./dej.}	I _{rea./dej.}
	Izkazano	Optimist. pogled	Pesimist. pogled	Realni pogled			
1. Celotni prihodki (v 000 SIT)	47.829.797	48.523.971	47.192.375	47.886.549	101,5	98,7	100,1
2. Celotni odhodki (v 000 SIT)	47.430.846	47.430.846	48.723.899	48.723.899	100,0	102,7	102,7
3. Prihodki iz tekočega poslovanja (v 000 SIT)	44.911.513	44.911.513	44.842.348	44.842.348	100,0	99,8	99,8
4. Odhodki iz tekočega poslovanja (v 000 SIT)	43.875.622	43.875.622	44.857.488	44.857.488	100,0	102,2	102,2
Ekonomičnost I (1:2)	1,01	1,02	0,97	0,98	101,5	96,1	97,5
Ekonomičnost II (3:4)	1,02	1,02	0,99	0,99	100,0	97,7	97,7

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leto 2000 ter interna poročila gradbenega podjetja.

4.4. Analiza dejanske uspešnosti

Ker je gradbeno podjetje v letu 2000 dejansko poslovalo z izgubo, če upoštevamo **skrite izgube in tihe rezerve**, je razumljivo, da sta bili v tem letu tako **dobičkonosnost sredstev kot tudi čista dobičkonosnost kapitala negativni**. Če pa upoštevamo le razkritje skritih izgub, pa je bila izguba gradbenega podjetja celo tolikšna, da je presegla vrednost obračunane amortizacije v tem letu, kar je razvidno iz negativne donosnosti sredstev. Iz dejanskih podatkov je torej razvidno, da podjetje v letu 2000, če upoštevamo le **skrite izgube**, ni poslovalo uspešno, saj so bile vse tri temeljne mere uspešnosti poslovanja negativne.

Tabela 41: Prikaz izračuna dobičkonosnosti sredstev, čiste dobičkonosnosti kapitala in donosnosti sredstev ob upoštevanju skritih izgub in tihih rezerv

Postavka	Leto 2000	Leto 2000	Leto 2000	Leto 2000	I _{opt./dej.}	I _{pes./dej.}	I _{rea./dej.}
	izkazano	Optimist. Pogled	Pesimist. pogled	Realni pogled			
1. Čisti dobiček (v 000 SIT)	398.951	1.093.125	-1.518.613	-824.439	274,0	–	–
2. Celotni dobiček (v 000 SIT)	398.951	1.093.125	-1.518.613	-824.439	274,0	–	–
3. Amortizacija (v 000 SIT)	1.301.060	1.301.060	1.467.315	1.467.315	100,0	112,8	112,8
4. Povprečna vrednost kapitala (v 000 SIT)	10.148.505	10.495.592	9.189.723	9.536.810	103,4	90,6	93,9
5. Povprečna vred. sredstev (v 000 SIT)	55.986.534	56.172.243	55.471.559	55.657.268	100,3	99,1	99,4
6. Dobičkonosnost sredstev (v %) (2:5)	0,71	1,95	-2,74	-1,48	273,1	–	–
7. Čista dobičkonosnost kapitala (v %) (1:4)	3,93	10,42	-16,53	-8,65	264,9	–	–
8. Donosnost sredstev (v %) (2+3/5)	3,04	4,26	-0,09	1,16	140,4	–	38,0

Vir: Izkaz uspeha in bilanca stanja gradbenega podjetja za leto 2000 ter interna poročila gradbenega podjetja.

Seveda pa si lahko nekoliko drugačno sliko o proučevanem podjetju ustvari nekdo, ki optimistično gleda na razkritje korekcij ki so bile opravljene v tem letu. Ob upoštevanju le **tihih rezerv**, bi lahko ugotovil, da je proučevano gradbeno podjetje v letu 2000 dejansko poslovalo uspešnejše, torej s še višjim dobičkom, kakor je bil izkazan. Glede na to sta zanj dobičkonosnost sredstev in čista dobičkonosnost kapitala dejansko še nekoliko višji, kakor tudi donosnost sredstev.

SKLEP

V svojem diplomskem delu sem analizirala poslovanje gradbenega podjetja v letih 1999, 2000 in 2001. Analizo sem izdelala v okviru omejitev, ki sem jih načrtovala v uvodnem poglavju. Te se nanašajo na dejstvo, da je obseg diplomske naloge omejen, zato se nisem spuščala v posamezne poslovne funkcije ali podrobno analizirala posamezne dele podjetja in odvisnih podjetij. Poglobila sem se predvsem v analizo uspeha in uspešnosti podjetja. Prav tako sem naletela na nekatere težave pri zbiranju podatkov, potrebnih za analizo, saj mi vsi podatki niso bili na razpolago, podatki iz bilance stanja in izkaza uspeha pa so bili nezadostno razčlenjeni. Zaradi naštetih težav nekaterih delnih analiz nisem mogla opraviti. Zavedam pa se, da bi se dalo z njihovo vključitvijo in z dopolnjevanjem te analize s celovitim ocenjevanjem podjetja to analizo še dodatno izboljšati in dobiti še jasnejši in zanesljivejši vpogled v poslovanje obravnavanega gradbenega podjetja.

Podatki v računovodskih izkazih, ki so bili poglavitni vir informacij za mojo diplomsko nalogo, so revidirani. To bi moralo zagotoviti, da prikažejo resnično stanje in realnost poslovnega izida. Vendar ni zmeraj tako. Postavke v bilancah so pogosto precenjene ali podcenjene. To pa pomeni, da si uprava družbe lahko z nepravilnim prikazovanjem izidov tekočega poslovnega leta ustvari bodisi rezerve za naslednja obdobja ali skriva slabe poslovne izide tekočega obdobja. Tako si lahko vsak uporabnik (lastniki, država, upniki itd.) letnega poročila ustvari **napačno sliko o poslovanju podjetja**.

Dejstvo pa je, da je za podjetje **nemogoče oceniti svojo vrednost na določen dan**, recimo na zadnji dan v letu, ker nekateri poslovni dogodki preteklega poslovnega leta še niso

zaključeni. To pomeni, da v podjetju lahko le ocenijo, kakšne bodo posledice poslovnih dogodkov, ki so nastali v preteklem poslovnem letu, in kako bodo vplivali na izkazano vrednost podjetja v računovodskih izkazih. Šele z analizo v naslednjem poslovnem obdobju lahko v podjetju ugotovijo dejanske vrednosti za preteklo obdobje, te pa lahko več ali manj odstopajo od ocenjenih, torej od tistih, ki so izkazane v letnem poročilu.

Opravljen analiza poslovanja gradbenega podjetja **na podlagi revidiranih računovodskih izkazov** mi je pokazala, da je podjetje v vseh treh letih sicer izkazovalo pozitivni poslovni izid, vendar pa se je soočalo z nekaterimi resnejšimi težavami:

- podjetje je v vseh treh letih izkazovalo **izgubo iz financiranja**, v letu 2001 pa je doseglo celotni dobiček le po zaslugi izrednega dobička, ker je imelo na ravni poslovanja in na ravni financiranja izgubo. Izguba na ravni poslovanja je v tem letu znašala dobrih 1,877 milijarde SIT, na ravni financiranja pa skoraj 1,198 milijarde SIT. **Ekonomičnost iz tekočega poslovanja** je tako v letu 2001 nižja od 1 in znaša 0,94, kar pomeni, da se odhodki od poslovanja ne pokrivajo več z istovrstnimi prihodki. Torej je zdravje proučevanega gradbenega podjetja že precej načeto. Razlog za povečevanje stroškov financiranja je iskati v zmanjšanem obsegu del in nezmanjšanem številu gradbenih podjetij, kar pomeni večjo pogajalsko moč naročnikov, ki avansov praviloma ne dajejo več, izsiljujejo vedno daljše plačilne roke in ne pristajajo na poračune zaradi podražitev, od izvajalcev zahtevajo bančne garancije za dobro izvedbo pogodbenih obveznosti itd.
- Analiza sredstev gradbenega podjetja mi je tudi razkrila, da so se **stalna sredstva v proučevanem obdobju zmanjšala nekoliko manj kakor gibljiva sredstva**, kar je v letu 2001 pripeljalo do spremenjene strukture celotnih sredstev. Delež stalnih sredstev se je v letu 2001 glede na leto 2000 povečal za 5,9 strukturne točke in je predstavljal 31 % vseh sredstev. Takšna dinamika naj bi načeloma neugodno vplivala na izkazano dobičkonosnost sredstev in s tem na uspešnost poslovanja. Posledica tega je tudi, da se vezava sredstev tako podaljšuje, kar pomeni slabšo plačilno sposobnost podjetja in slabšo prilagodljivost podjetja na spremembe. Analiza obračanja obratnih sredstev je pokazala, da so se sredstva gradbenega podjetja iz leta v leto obračala počasneje. Razloge za **počasno obračanje obratnih sredstev** je treba iskati v počasnem obračanju **terjatev iz poslovanja**, ki so bile leta 2001 vezane celo 42 dni dalj kot leta 1999, to je skoraj 300 dni. Terjatve iz poslovanja pa predstavljajo tudi večinski delež gibljivih sredstev in hkrati je na njih odpadlo skoraj 60 % celotne aktive podjetja, to je 33,383 milijard SIT. Tolikšen obseg ima negativen vpliv na uspešnost poslovanja, zlasti v primeru, če podjetje izkazuje med terjatvami iz poslovanja velik delež dvomljivih terjatev.
- Pri analizi stanja financiranja sem tudi zasledila, da proučevano gradbeno podjetje izkazuje precej **večji delež tujih virov kakor lastnih virov**, saj je v vseh treh letih vrednost kazalnika finančnega vzvoda večja od 1. Leta 1999 je imelo podjetje celo 463 SIT obveznosti na 100 SIT kapitala. Takšno razmerje med tujimi in lastnimi viri financiranja pa nam nakazuje na nevarnost za stabilnost poslovanja proučevanega podjetja, ker je gospodarska družba bolj finančno tvegana za upnike.
- V proučevanem obdobju je videti, da je bila vrednost količnika finančne stabilnosti v vseh treh letih nad ena, kar pomeni, da podjetje **del kratkoročnih sredstev financira z dolgoročnimi viri**, ti pa so praviloma dražji od kratkoročnih. Leta 1999 je bil količnik finančne stabilnosti najvišji in je znašal 1,23.

Bilančni rezultati proučevanega gradbenega podjetja za leto 2001 pa niso samo odraz uspešnosti tekočega poslovanja, ampak so v velikem delu posledica opravljenih "čiščenj" bilančnih postavk, ki so posledica preteklega poslovanja. Torej bi morale podjetje nekatere poslovne dogodke upoštevati že v letu 2000, zato sem v četrtem poglavju poskušala odkriti **tihe rezerve in skrite izgube** za to leto in ugotoviti dejanski poslovni rezultat.

Dejanski uspeh poslovanja gradbenega podjetja je bil v letu 2000, če upoštevamo tihe rezerve in skrite izgube, močno negativen, podjetje je v tem letu izkazovalo **visoko izgubo v višini 824 milijonov SIT**. Dosežene stopnje ekonomičnosti na ravni celotnega poslovanja in tekočega poslovanja so bile nižje od 1, kar seveda pomeni, da podjetje v letu 2000 ni poslovalo gospodarno, saj so celotni odhodki gradbenega podjetja presegali vrednost celotnih odhodkov. Ker je gradbeno podjetje v letu 2000 dejansko poslovalo z izgubo, če upoštevamo tihe rezerve in skrite izgube, je razumljivo, da sta bili v tem letu tako **dobičkonosnost sredstev kakor tudi čista dobičkonosnost kapitala negativni**. Če pa upoštevamo le skrite izgube, vidimo, da so negativne vse tri temeljne mere uspešnosti poslovanja, saj podjetje posluje z še višjo izgubo, ki znaša 1,518 milijarde SIT.

Sklepno poglavje zaključujem z ugotovitvijo, da je podjetje na izkazanem poslovnem izidu v letu 2000 opravilo nekatere korekcije, zato da bi bila dejanska izguba gradbenega podjetja v tem letu videti manjša. Izkazani poslovni izid leta 2000 je znašal 399 milijonov SIT dobička. Nekdo, ki pa realno gleda na poslovanje proučevanega gradbenega podjetja in upošteva vse odkrite tihe rezerve in skrite izgube, pa ugotovi, da je podjetje v letu 2000 poslovalo z izgubo v višini 824 milijonov SIT. **Skupna korekcija izkazanega poslovnega izida** je znašala v letu 2000, če upoštevamo skrite izgube in tihe rezerve, **1,223 milijarde SIT** (399 milijonov SIT + 824 milijonov SIT). Tovrstno prirejanje je seveda vprašljivo, saj pomeni le prenašanje tekočih izgub na jutri. Prenesena izguba iz prejšnjih let je še neporavnana izguba, ki posredno zmanjšuje celotni kapital. Posledično se tako niža delež sredstev, financiran s kapitalom, in taka gospodarska družba postaja vse bolj tvegana za upnike. Dolg se, prikrit delničarjem in upnikom, tako nezadržno kopiči. Prej ali slej pride na dan resnično finančno stanje podjetja, žal pa je takrat lahko že prepozno za rešitev podjetja iz krize. Zelo hitro se lahko zgodi, da bo tveganje glede vračil posojil s strani podjetja previsoko za upnike, ki so predvsem banke, in tako podjetju ne bodo dodeljena dodatna posojila, ki so nujno potrebna za poslovanje podjetja. Podjetje se tako lahko znajde v položaju, ko bo plačilno nesposobno, končna stopnja posledic nedoseganja plačilne sposobnosti pa je stečaj organizacije oziroma propad podjetja.

LITERATURA

1. BERGANT Živko: Problem oblikovanja informacij o dobičku in donosnosti. Zbornik referatov za strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1996, str. 75–89.
2. BORAK Neven: Merjenje učinkovitosti in uspešnosti z metodo podatkovnih ovojnic. Zbornik referatov o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 2000, str. 101–117.
3. BRIGHAM Eugene F., HOUSTON Joel F.: Fundamentals of Financial Management. Fort Worth: The Dryden Press, 1998. 898 str.
4. GASKING Terry: Perfect Financial Ratios. London: Century Business, 1993. 76 str.
5. HOČEVAR Marko, IGLIČAR Aleksander: Osnove računovodstva. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1995. 255 str.
6. KAVČIČ Slavka: Analiza poslovnega izida. Zbornik referatov za strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1995, str. 53–65.
7. KAVČIČ Slavka: Računovodske informacije za nadzorni svet. Zbornik referatov o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1996, str. 93–106.
8. KOLETNIK Franc, KOKOTEC-NOVAK Majda: Bilanciranje in bilančna politika. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1994. 344 str.
9. KOLETNIK Franc: Računovodstvo za notranje uporabnike informacij. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1996. 453 str.
10. MIHELJAK Marija: Informacijska vrednost kazalnikov poslovanja iz zornega kota uporabnikov in njihove izrazne moči. Zbornik referatov za strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1999, str. 177–193.
11. NOVAK Judita-Mirjana: Analiziranje plačilne nesposobnosti in možnosti odpravljanja njenih posledic pri pravnih osebah v Sloveniji. Zbornik referatov za strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 2001, str. 25–37.
12. ODAR Marjan: Analiziranje, "kontroling" in revidiranje – prekrivanja, podobnosti in razlike. Zbornik referatov za strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1999, str. 7–20.
13. PUČKO Danijel, ROZMAN Rudi: Ekonomika in organizacija podjetja. 1. knjiga: Ekonomika podjetja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1995. 344 str.
14. PUČKO Danijel: Aktualnost analize poslovanja danes. Zbornik referatov za strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1995a, str. 25–38.
15. PUČKO Danijel: Analiza uspeha in uspešnosti poslovanja gospodarskih združb. Zbornik referatov o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1995b, str. 61–71.
16. PUČKO Danijel: Analiza poslovanja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2001. 289 str.
17. ROZMAN Rudi: Aktualni pogled na metodo analize poslovanja gospodarskih družb. Zbornik referatov o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1995, str. 49–59.

18. ROZMAN Rudi: Opredelitev analize kot metode spoznavanja. Zbornik referatov za strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1995a, str. 39–50.
19. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1993. 209 str.
20. TEKAVČIČ Metka: Nekateri vidiki analize uspešnosti poslovanja. Zbornik referatov za strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1995, str. 66–75.
21. TEKAVČIČ Metka: Analiza zalog. Zbornik referatov za strokovno posvetovanje o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1998, str. 209–219.
22. TURK Ivan: Uvod v ekonomiko poslovnega sistema. Ljubljana: Zveza društev računovodskih in finančnih delavcev Slovenije, 1989. 332 str.
23. TURK Ivan, MELAVC Dane: Uvod v računovodstvo. Tretja dopolnjena izdaja. Kranj: Moderna organizacija, 1994. 492 str.
24. TURK Ivan, KAVČIČ Slavka, KOKOTEC-NOVAK Majda, KOŽELJ Stanko, MELAVC Dane, ODAR Marjan: Finančno računovodstvo. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 1999. 841 str.
25. TYRAN Michael R.: Handbook of Business and Financial Ratios. New York: Woodhead-Faulkner, 1992. 254 str.

VIRI

1. Bilanca stanja gradbenega podjetja na dan 31.12.1999.
2. Bilanca stanja gradbenega podjetja na dan 31.12.2000.
3. Bilanca stanja gradbenega podjetja na dan 31.12.2001.
4. Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leto 1999.
5. Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leto 2000.
6. Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leto 2001.
7. Interna poročila gradbenega podjetja.
8. Kratkoročni gospodarski kazalniki, Statistični urad Republike Slovenije. (URL: <http://www.gov.si/zrs/podatki/krat/cp.html>), 1.4.2002.

PRILOGE

Priloga 1: Podatki iz izkaza uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001 v tekočih cenah in stalnih cenah iz leta 2001 (v 000 SIT)

Postavka	1999		2000		2001
	Nom. vred.	Real. vred.	Nom.vred.	Real.vred.	Real.vred.
Čisti prihodki iz prodaje	35.295.904	41.670.344	40.984.336	44.427.020	30.104.355
<i>Čisti prihodki iz prodaje na domačem trgu</i>	35.289.212	41.662.444	40.921.600	44.359.015	28.995.074
Čisti prihodki iz prodaje podjetij v skupini	594.823	702.248	546.563	592.474	534.376
Čisti prihodki iz prodaje drugih	34.694.389	40.960.196	40.375.037	43.766.540	28.460.698
<i>Čisti prihodki iz prodaje na tujem trgu</i>	6.692	7.900	62.735	68.005	1.109.281
Čisti prihodki iz prodaje podjetij v skupini	0	0	57.688	62.534	0
Čisti prihodki iz prodaje drugih	6.692	7.900	5.047	5.471	1.109.281
Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	409.560	483.527	132.098	143.194	-330.559
Vrednost usredstvenih (aktiviranih) lastnih proizvodov ali storitev	556.183	656.630	343.187	372.014	36.109
Drugi prihodki od poslovanja	97.193	114.746	103.763	112.479	208.006
Kosmati donos iz poslovanja	36.358.840	42.925.246	41.563.383	45.054.707	30.017.911
Stroški blaga materiala in storitev	28.363.081	33.485.453	32.698.819	35.445.520	23.868.814
Nabavna vrednost prodanega blaga	778.203	918.746	943.121	1.022.343	1.204.556
Stroški materiala	7.853.662	9.272.034	8.845.989	9.589.052	7.192.714
Stroški storitev	19.731.215	23.294.673	22.909.709	24.834.125	15.471.543
Stroški dela	5.343.218	6.308.204	6.564.487	7.115.904	6.439.346
Stroški plač	3.961.063	4.676.431	4.843.886	5.250.772	4.599.892
Stroški socialnega in pokojninskega zavarovanja	625.321	738.254	770.995	835.758	737.432
Drugi stroški dela	756.834	893.518	949.606	1.029.373	1.102.021
Amortizacija neopred. dolgoroč. sred. in opredmetenih osnovnih sredstev	880.471	1.039.484	1.200.240	1.301.060	1.259.163
Odpisi obratnih sredstev	399.552	471.711	39.087	42.370	232.265
Drugi odhodki poslovanja	193.009	227.867	105.131	113.962	96.183
Dobiček ali izguba iz poslovanja	1.179.508	1.392.527	955.619	1.035.891	-1.877.859
Prihodki na podlagi delež. iz dobička pod. v skupini	177.480	209.533	240.231	260.410	73.707
Prihodki na podlagi deležev iz dobička drugih podj.	15.568	18.380	30.669	33.245	53.730
Prihodki iz obresti in drugi prihodki od financ.	598.535	706.631	1.384.647	1.500.957	2.329.493
Prih. iz obresti in drugi prih. od fin. podj. V skupini	289.086	341.295	455.198	493.434	255.695
Prih. iz obresti in drugi prih. od fin. drugih podj.	268.840	317.393	313.668	340.016	377.300
Pozitivne tečajne razlike	0	0	609.278	660.457	1.692.357
Drugi prihodki od financiranja	40.609	47.943	6.503	7.049	4.140
Revalorizacijski presežek	0	0	1	1	0
Odpisi dolgoročnih in kratkoroč. finan. naložb	1.127.453	1.331.071	635.262	688.624	512.069
Stroški obresti in drugi odhodki financiranja	845.790	998.540	1.963.611	2.128.554	3.142.781
Stroški obresti in drugi odh. financ. podj. v skupini	13.918	16.431	229.043	248.283	75.902
Stroški obresti in drugi odhodki financ.drugih	608.379	718.252	852.889	924.531	1.096.234
Negativne tečajne razlike	24.473	28.892	793.428	860.076	1.622.092
Drugi odhodki od financiranja	17.555	20.725	2.783	3.017	5.614
Revalorizacijski primanjkljaj	181.466	214.239	85.468	92.647	342.940
Dobiček ali izguba iz rednega delovanja	-2.151	-2.540	12.293	13.325	-3.075.781
Izredni prihodki	910.421	1.074.844	1.036.598	1.123.672	4.356.946
Izredni odhodki	828.323	977.918	680.854	738.046	1.108.714
Celotni dobiček ali izguba	79.948	94.386	368.037	398.952	172.451
Davki iz dobička	0	0	0	0	0
Čisti dobiček ali izguba poslovnega leta	79.948	94.386	368.037	398.952	172.451

Vir: Izkaz uspeha gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Priloga 2: Podatki iz aktive bilance stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001 v tekočih cenah in stalnih cenah iz leta 2001 (v 000 SIT)

Postavka	1999		2000		2001
	Nom.vred.	Real.vred.	Nom.vred.	Real.vred.	Real.vred.
Stalna sredstva	12.896.228	15.225.287	13.315.280	14.433.764	12.800.353
Neopredmetena dolgoročna sredstva	233.742	275.956	150.542	163.187	339.295
Druge dolgoročno razmejene postavke	233.742	275.956	150.542	163.187	315.832
Druge neopredmetena dolgoročna sredstva	0	0	0	0	23.463
Predujmi za neopredmetena dolgoročna sredstva	0	0	0	0	0
Opredmetena osnovna sredstva	8.436.516	9.960.151	9.401.657	10.191.397	8.590.157
Zemljišča	1.281.958	1.513.480	1.644.602	1.782.748	1.264.541
Zgradbe	2.710.406	3.199.905	2.951.436	3.199.356	3.102.505
Proizvajalna oprema	4.211.141	4.971.673	4.551.722	4.934.067	3.979.197
Druge oprema	10.918	12.890	8.358	9.061	5.169
Opredmetena osn.sredstva v gradnji ali izdelavi	174.139	205.588	236.310	256.160	231.987
Predujmi za opredmetena osnovna sredstva	47.954	56.614	9.229	10.004	6.759
Dolgoročne finančne naložbe	4.225.971	4.989.181	3.763.081	4.079.180	3.613.781
Delnice in deleži podjetij v skupini	1.929.383	2.277.830	1.611.231	1.746.575	1.721.901
Druge delnice in deleži	686.618	810.621	851.319	922.830	812.560
Dolgoročno dana posojila podjetjem v skupini	1.008.118	1.190.184	589.187	638.679	539.517
Dolgoročno dana posojila drugim	563.067	664.757	582.099	630.996	299.246
Dolgoročni depoziti	38.785	45.789	129.244	140.101	240.556
Popravek kapitala	0	0	0	0	257.119
Odkupljene lastne delnice	0	0	0	0	257.120
Gibljava sredstva	34.562.816	40.804.861	38.292.581	41.509.157	27.471.847
Zaloge	4.115.383	4.858.621	4.372.092	4.739.348	3.417.958
Material	1.366.411	1.613.185	1.280.598	1.388.168	961.522
Nedokončana proizvodnja	2.546.160	3.005.997	2.679.882	2.904.992	2.394.088
Proizvodi	53.687	63.382	52.063	56.436	7.297
Trgovsko blago	149.125	176.057	359.550	389.752	55.052
Dolgoročne terjatve iz poslovanja	4.083.873	4.821.420	4.597.279	4.983.451	2.427.684
Druge dolgoročne terjatve do kupcev	4.083.873	4.821.420	4.597.279	4.983.451	2.427.684
Kratkoročne terjatve iz poslovanja	22.537.288	26.607.522	26.199.505	28.400.263	17.157.748
Kratkoročne terjatve do podjetij v skupini	4.650.433	5.490.302	5.056.239	5.480.963	2.895.419
Druge kratkoročne terjatve do kupcev	11.545.041	13.630.075	14.835.876	16.082.090	10.756.014
Druge kratkoročne terjatve	5.851.475	6.908.251	6.006.337	6.510.869	3.303.628
Kratkoročne varščine in predujmi	490.339	578.894	301.053	326.341	202.687
Kratkoročne finančne naložbe	2.831.610	3.342.999	2.356.650	2.554.608	2.456.113
Za prodajo odkupljeni vrednostni papirji	308.179	363.836	269.836	292.502	0
Kratkoročno dana posojila podjetjem v skupini	1.151.120	1.359.012	1.200.347	1.301.176	1.276.695
Kratkoročno dana posojila drugim	254.846	300.871	886.468	960.931	1.179.418
Kratkoročno dana posojila bankam	1.117.465	1.319.280	0	0	0
Denarna sredstva	329.552	389.069	288.667	312.915	1.390.108
Gotovina v blagajni in prejeti čeki	21.923	25.882	13.569	14.709	10.317
Denarna sredstva v bankah	307.629	363.187	275.098	298.206	1.379.791
Aktivne časovne razmejitve	665.111	785.231	478.387	518.572	622.235
Kratkoročno odloženi stroški in odhodki	665.111	785.231	478.387	518.572	622.235
Skupaj sredstva	47.459.045	56.030.148	51.607.861	55.942.921	40.272.200

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.

Priloga 3: Podatki iz pasive bilance stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001 v tekočih cenah in stalnih cenah iz leta 2001 (v 000 SIT)

Postavka	1999		2000		2001
	Nom.vred.	Real.vred.	Nom.vred.	Real.vred.	Real.vred.
Kapital	8.427.538	9.949.551	9.545.626	10.347.459	10.386.269
Osnovni kapital	2.011.737	2.375.057	2.011.737	2.180.723	2.011.737
Vplačani presežek kapitala	0	0	0	0	0
Rezerve	2.667.398	3.149.130	2.747.346	2.978.123	2.943.666
Zakonske rezerve	301.526	355.982	301.526	326.854	301.526
Statuarne rezerve	137.036	161.785	216.984	235.211	413.304
Druge rezerve	2.228.836	2.631.364	2.228.835	2.416.057	2.228.836
Preneseni čisti dobiček ali izguba iz prejšnjih let	120.963	142.809	120.963	131.124	519.620
Nerazporejeni dobiček preteklih let	344.384	406.580	344.383	373.311	519.620
Nepokrita izguba preteklih let	-223.421	-263.771	-223.420	-242.187	0
Revalorizacijski popravek kapitala	3.547.492	4.188.169	4.297.543	4.658.537	4.738.796
Revalorizacijski popravek osnovnega kapitala	612.238	722.808	845.771	916.816	1.045.797
Revalorizacijski popravek vplač. presežka kap.	0	0	0	0	0
Revalorizacijski popravek rezerv	2.980.730	3.519.050	3.490.529	3.783.733	3.572.449
Revalorizacijski popravek prenesen. dob. ali izgube	-45.476	-53.688	-38.757	-42.012	120.550
Nerazdeljeni čisti dobiček ali izguba posl. leta	79.948	94.386	368.037	398.952	172.451
Dolgoročne rezervacije	1.748.049	2.063.747	1.767.893	1.916.396	3.115
Dolgoroč. rezervacije iz prejetih dotacij za osn.sred.	0	0	86	93	3.115
Druge dolgoročne rezervacije	1.748.049	2.063.747	1.767.807	1.916.303	0
Dolgoročne obveznosti iz financiranja	3.406.996	4.022.299	2.855.611	3.095.483	3.592.129
Dolgoročno dobljena posojila pri podjetjih v skupini	112.146	132.400	5.751	6.234	6.020
Dolgoročno dobljena posojila pri bankah	2.025.797	2.391.656	1.609.667	1.744.879	2.361.360
Dolgoročno dobljena posojila pri drugih	1.269.052	1.498.243	1.240.193	1.344.369	1.224.750
Dolgoročne obveznosti iz poslovanja	2.357.758	2.783.569	1.905.116	2.065.145	1.301.823
Dolgoročno dobljeni krediti pri bankah	0	0	0	0	0
Dolgoročno dobljeni krediti pri drugih	537.541	634.621	506.652	549.211	249.889
Druge dolgoročne obveznosti	2.475	2.922	2.326	2.521	1.027
Dolgoročne obveznosti iz finančnega najema	1.817.742	2.146.027	1.396.138	1.513.413	1.050.907
Kratkoročne obveznosti iz financiranja	5.438.978	6.421.258	6.679.733	7.240.830	2.078.049
Kratkoročno dobljena posojila pri podjetjih v skupini	4.448.520	5.251.923	4.229.809	4.585.113	662.020
Kratkoročno dobljena posojila pri bankah	937.602	1.106.933	2.242.675	2.431.059	1.205.111
Kratkoročno dobljena posojila pri drugih	52.856	62.402	207.249	224.658	210.918
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	24.736.564	29.203.987	27.210.418	29.496.093	19.813.609
Kratkoroč. obveznosti do podjetij v skupini kot dob.	476.240	562.249	772.142	837.002	162.657
Kratkoročne obveznosti do drugih dobaviteljev	15.296.285	18.058.794	16.540.600	17.930.010	11.437.227
Kratkoročne obveznosti do delavcev	436.719	515.590	469.753	509.213	431.262
Kratkoročne obveznosti do države	391.536	462.247	604.858	655.666	491.538
Kratkoročne obveznosti za predujme	3.044.799	3.594.689	2.029.158	2.199.607	1.445.664
Kratkoročno dobljeni krediti pri drugih	0	0	1.429.161	1.549.211	2.479.736
Druge kratkoročne obveznosti	5.090.985	6.010.417	5.364.746	5.815.384	3.365.525
Pasivne časovne razmejitev	1.343.162	1.585.737	1.643.465	1.781.516	3.097.205
Kratkoročno odloženi prihodki	1.339.719	1.581.672	1.604.419	1.739.191	2.943.020
Kratkoročno vnaprej vračunani stroški in odhodki	3.443	4.065	39.045	42.325	154.184
Skupaj obv.do virov sredstev	47.459.045	56.030.148	51.607.861	55.942.921	40.272.200

Vir: Bilanca stanja gradbenega podjetja za leta 1999, 2000 in 2001.